

การพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย

นายกฤษดา ดอกพุด

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2553

Value-Added Tax Revenue Forecasting of Thailand

Mr. Krisda Dorkphut

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for

the Degree of Master of Economics

School of Economics

Sukhothai Thammathirat Open University

2010

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย
ชื่อและนามสกุล นายกฤษดา ดอกพุด
แขนงวิชา เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์รัชฎาพร เลิศโกถานนท์

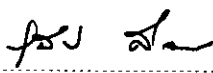
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2553

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

.....
รองศาสตราจารย์รัชฎาพร เลิศโกถานนท์ ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์รัชฎาพร เลิศโกถานนท์)

.....

กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. มนูญ ไต้ะยามา)

.....

(รองศาสตราจารย์สุนีย์ ศิลพิพัฒน์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย

ผู้ศึกษา นายกฤษดา ดอกพุ่ม **รหัสนักศึกษา** 2506000047 **ปริญญา** เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์รัชฎาพร เลิศโกกานนท์ **ปีการศึกษา** 2553

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาโครงสร้างของภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย 2) พยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทยโดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

การศึกษาการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทยในครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ทั้งในเชิงพรรณนา และเชิงปริมาณ ในเชิงพรรณนาศึกษาโดยวิธีการวิเคราะห์โครงสร้างรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2540 - 2552 สำหรับการวิเคราะห์เชิงปริมาณใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยใช้แบบจำลอง OLS และใช้ข้อมูลทศนิยมประเภทอนุกรมเวลารายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2544 ถึงไตรมาสที่ 4 ปีงบประมาณ 2550 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน ฐานภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย ได้ทำการพยากรณ์ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2551 ถึงไตรมาสที่ 2 ปีงบประมาณ 2553 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีที่จัดเก็บได้เป็นสัดส่วนที่สูงกว่าภาษีประเภทอื่นทั้งหมด และรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตามอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจ 2) การพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทยโดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศพบว่า มีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 1.557 โดยพบว่ารายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มคลาดเคลื่อนไปจากผลการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่เก็บได้จริงโดยเฉลี่ยร้อยละ 3.60

คำสำคัญ รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม การพยากรณ์ ค่าความยืดหยุ่น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความเชื่อใจและความอนุเคราะห์ช่วยเหลือของ รองศาสตราจารย์รัชฎาพร เลิศโกถานนท์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชทุกท่านที่ได้ประสาทวิชาการทางด้านเศรษฐศาสตร์ให้แก่ผู้ศึกษาเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ผู้ศึกษายังได้รับการสนับสนุนกำลังใจเป็นอย่างดีจากครอบครัว บิดา มารดา พี่น้อง เพื่อนๆ และผู้มีพระคุณต่อการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ทุกท่าน ที่คอยเป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือด้วยดีมาโดยตลอด

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษานี้ ผู้ศึกษาขอมอบแต่อาจารย์ทุกท่านและสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และความผิดพลาดอันพึงมีในการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

กฤษดา ดอกพุด

กันยายน 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ซ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
ขอบเขตการศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	7
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21
สรุปผลการทบทวนวรรณกรรม.....	27
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการศึกษา.....	30
ขั้นตอนการศึกษา.....	30
ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	33
แหล่งข้อมูล.....	35
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	36
การศึกษาโครงสร้างรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย.....	36
ผลการศึกษาการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย.....	39
ปัญหาของการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย.....	47
บทที่ 5 สรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	48
สรุป.....	48
การอภิปรายผล.....	49
ข้อเสนอแนะ.....	51
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	51

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม.....	52
ภาคผนวก.....	54
ก. ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย.....	55
ข. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
ประวัติผู้ศึกษา.....	74

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 การเปรียบเทียบประมาณการภาษีอากรกับภาษีที่เก็บได้ ปีงบประมาณ 2540- 2552.....	3
ตารางที่ 1.2 การเปรียบเทียบประมาณการภาษีมูลค่าเพิ่มกับภาษีที่เก็บได้ ปีงบประมาณ 2540- 2552...	4
ตารางที่ 3.1 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	33
ตารางที่ 3.2 ข้อมูลที่ใช้ในการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม.....	34
ตารางที่ 4.1 รายได้ภาษีอากรที่กรมสรรพากรจัดเก็บ ปีงบประมาณ 2540 – 2552.....	36
ตารางที่ 4.2 สัดส่วนของรายได้ภาษีอากรที่กรมสรรพากรจัดเก็บ ปีงบประมาณ 2540 – 2552.....	37
ตารางที่ 4.3 รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ปีงบประมาณ 2540 – 2552.....	38
ตารางที่ 4.4 ผลการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มเทียบกับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้จริง.....	44
ตารางที่ 4.5 ประมาณการรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มเทียบกับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้จริง.....	45

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการบริหารและการพัฒนาประเทศของรัฐบาล รัฐบาลจำเป็นจะต้องมีค่าใช้จ่ายเพื่อใช้ในการบริหารประเทศในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นรายจ่ายประจำ รายจ่ายเพื่อการลงทุน รายจ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ รายจ่ายในการจัดให้มีสินค้าสาธารณะต่างๆ เช่น ถนน โรงเรียน โรงพยาบาล สถานที่ราชการ ค่าใช้จ่ายในการให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือสังคม และรายจ่ายในการชำระหนี้สินของรัฐบาล ซึ่งภาระค่าใช้จ่ายของรัฐบาลมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจ ในแต่ละปีรัฐบาลต้องมีการจัดทำงบประมาณแผ่นดินซึ่งหมายถึงแผนการใช้จ่ายและการจัดหารายรับให้เพียงพอกับรายจ่ายของรัฐบาลในรอบระยะเวลาหนึ่ง โดยปกติมีระยะเวลา 1 ปี ซึ่งปีงบประมาณของประเทศไทยจะเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ถึง 30 กันยายน ของปีถัดไป ขั้นตอนในการเตรียมการจัดทำงบประมาณแต่ละปีจะเริ่มตั้งแต่การทำประมาณการทางเศรษฐกิจและจัดทำประมาณการรายได้ โดยมี 4 หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สำนักงานงบประมาณ และธนาคารแห่งประเทศไทย ร่วมกันกำหนดกรอบทางการคลังโดยพิจารณาจากตัวแปรเศรษฐกิจ เช่น รายได้ประชาชาติ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ(GDP) ภาวะเงินเฟ้อ ภาวะเศรษฐกิจและสังคม หลังจากกำหนดงบประมาณรายได้แล้ว ก็จะพิจารณากำหนดวงเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยสำนักงานงบประมาณจะแจ้งให้ส่วนราชการคาดคะเนงบประมาณรายจ่ายของตนเองและทำรายละเอียดงบประมาณรายจ่ายภายใต้เพดานวงเงินที่สำนักงานงบประมาณแจ้ง ซึ่งการจัดทำงบประมาณมี 3 ลักษณะ คือ งบประมาณแบบสมดุล หมายถึง รายได้เท่ากับรายจ่าย แบบเกินดุล หมายถึง รายได้มากกว่ารายจ่าย หรือ แบบขาดดุล หมายถึง รายได้น้อยกว่ารายจ่าย ซึ่งรัฐบาลจะต้องกู้เงินมาเพื่อชดเชยส่วนที่ขาดดุล การวางแผนการใช้จ่ายและการหารายได้ของรัฐบาล จะทำให้สามารถคาดคะเนเศรษฐกิจในปีต่อไปได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้รัฐบาลบริหารการคลังได้อย่างมีประสิทธิภาพภายในขอบเขตของงบประมาณที่จัดทำขึ้น

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้าและเติบโตเป็นสิ่งที่รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้มุ่งเน้นและให้ความสำคัญเสมอเพราะเป็นสิ่งที่แสดงหรือชี้ว่ารัฐบาลได้ประสบผลสำเร็จในการทำหน้าที่บริหารเศรษฐกิจของประเทศ ในการบริหารเศรษฐกิจของประเทศให้พัฒนาไปตาม

แนวทาง และเป้าหมายที่กำหนดไว้นั้น จำเป็นที่จะต้องใช้เงินงบประมาณเป็นกลไกสำคัญผลักดันงานในด้านต่าง ๆ แหล่งที่มาสำคัญของเงินงบประมาณนั้นมาจากเงินรายได้ของรัฐบาล

รายได้ของรัฐบาลที่นำมาใช้จ่ายดำเนินการในด้านต่าง ๆ จะมาจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งรายได้จากภาษีอากร รายได้อื่น และเงินกู้ รายได้จากภาษีอากรได้แก่ ภาษีทางตรง และภาษีทางอ้อม ส่วนรายได้อื่นๆ ได้แก่ รายได้จากการขายสินค้าและบริการ รายได้จากรัฐพาณิชย์ รายได้ค่าแสตมป์ ฤชา ค่าปรับ รายได้เบ็ดเตล็ด ส่วนรายรับจากเงินกู้ในกรณีที่รัฐจัดหางบประมาณแบบขาดดุล แหล่งเงินกู้ของรัฐบาลได้แก่ แหล่งเงินกู้ภายในประเทศ เช่น ธนาคารกลาง ธนาคารพาณิชย์ ฯลฯ และแหล่งเงินกู้จากต่างประเทศ เช่น กองทุนการเงินระหว่างประเทศ ธนาคารโลก ธนาคารพัฒนาเอเชีย ฯลฯ รายได้ของรัฐบาลที่มาจากภาษีอากรนับเป็นแหล่งรายได้ที่มีความสำคัญที่สุด โดยมีหน่วยงานหลัก 3 หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บรายได้ภาษีอากรให้แก่รัฐ ได้แก่ กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต และกรมศุลกากร ตัวเลขการจัดเก็บรายได้ภาษีอากรจากหน่วยงานดังกล่าวมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นตามแนวโน้มการขยายตัวของเศรษฐกิจ

การจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากรเพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มของภาวะเศรษฐกิจนั้น รัฐบาลจะต้องประมาณการภาษีที่คาดว่าจะจัดเก็บได้ในแต่ละปีงบประมาณ การประมาณการภาษีจะทำให้ทราบถึงจำนวนภาษีที่จะต้องจัดเก็บ และมีประโยชน์สำหรับการวางแผนการคลังทำให้รัฐบาลสามารถตัดสินใจได้ว่างบประมาณแผ่นดินในปีงบประมาณต่อไปควรมีลักษณะหรือสถานะอย่างไร เช่น สมดุล เกินดุล หรือ ขาดดุล และภาษีที่ประมาณการขึ้นนี้ยังใช้วัดประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของหน่วยจัดเก็บด้วย ในการจัดทำประมาณการรายได้ภาษีอากรนั้น รัฐบาลต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ภาษีอากร เช่น แนวโน้มของสถานะเศรษฐกิจ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อ และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีตัวเลขการประมาณการรายได้ภาษีอากรของรัฐบาลกับผลจัดเก็บภาษีอากรยังมีความแตกต่างกัน จากตารางที่ 1.1 จะเห็นว่า ผลต่างของประมาณการรายได้ภาษีอากรกับผลการจัดเก็บภาษีที่เก็บได้จริงตั้งแต่ปีงบประมาณ 2540 – 2552 มีความแตกต่างกัน อยู่ที่ร้อยละ 0.26 – 27.01

ตารางที่ 1.1

การเปรียบเทียบประมาณการภาษีอากรกับภาษีที่เก็บได้ ปีงบประมาณ 2540 – 2552 (ล้านบาท)

ปีงบ ประมาณ	ประมาณการ	ผลจัดเก็บ	ผลต่าง	ร้อยละ
2540	566,592	518,620	- 47,972	- 8.50
2541	500,263	498,966	- 1,297	- 0.26
2542	450,657	452,317	16,600	3.68
2543	447,390	461,322	13,932	3.10
2544	490,210	499,711	9,501	1.94
2545	515,000	544,281	29,281	5.69
2546	538,000	627,682	89,682	16.67
2547	608,000	772,236	164,236	27.01
2548	820,000	937,149	117,149	14.28
2549	1,009,000	1,057,200	48,200	4.78
2550	1,141,000	1,119,194	- 21,806	- 1.91
2551	1,208,800	1,276,080	67,280	5.56
2552	1,322,300	1,138,565	-183,735	-13.90

ที่มา : กรมสรรพากร 2540 – 2552

จากตารางที่ 1.2 ตัวเลขการประมาณการรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของรัฐบาลเปรียบเทียบกับผลจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2540 – 2552 มีความแตกต่างกันอยู่ที่ร้อยละ 0.36 - 20.29 ซึ่งการที่ตัวเลขประมาณการรายได้ภาษีอากรแตกต่างจากตัวเลขภาษีที่เก็บได้จริงอาจขึ้นอยู่กับเทคนิคหรือวิธีการประมาณการ ข้อมูลทางสถิติที่ใช้ อาจจะไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน หรือเกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงไปจากที่ประมาณการไว้

ตารางที่ 1.2

การเปรียบเทียบประมาณการภาษีมูลค่าเพิ่มกับภาษีที่เก็บได้ปีงบประมาณ 2540- 2552(ล้านบาท)

ปีงบประมาณ	ประมาณการ	ผลจัดเก็บ	ผลต่าง	ร้อยละ
2540	196,900	195,813	-1,087	-0.55
2541	255,785	232,388	-23,397	-9.15
2542	195,890	201,976	6,086	3.11
2543	187,900	192,510	4,610	2.45
2544	224,000	215,158	-8,842	-3.95
2545	229,020	228,196	-824	-0.36
2546	236,800	261,306	24,506	10.35
2547	278,700	316,134	37,434	13.43
2548	354,500	385,718	31,218	8.81
2549	477,760	417,772	-59,988	-12.56
2550	460,000	434,272	-25,728	-5.59
2551	471,000	503,438	22,438	6.89
2552	542,500	432,024	-109,976	-20.29

ที่มา : รายงานประจำปีกรมสรรพากร 2540 — 2552

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงวิธีการพยากรณ์รายได้ภาษีอากร และทำการพยากรณ์รายได้ภาษีอากรเปรียบเทียบกับผลจัดเก็บจริงว่ามีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด โดยจะทำการศึกษาเฉพาะภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งเป็นภาษีที่จัดเก็บได้ในสัดส่วนสูงกว่าภาษีประเภทอื่นทั้งหมด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำประมาณการรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของรัฐบาลต่อไป

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาโครงสร้างรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย

2.2 เพื่อพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทยโดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

3. ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลทศนิยมปีประเภทอนุกรมเวลา ของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน ฐานภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ช่วงไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2544 ถึง ไตรมาสที่ 4 ปีงบประมาณ 2550 รวม 28 ไตรมาส แล้วทำการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ตั้งแต่ช่วงไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2551 ถึงไตรมาสที่ 2 ปีงบประมาณ 2553 รวม 10 ไตรมาสและเปรียบเทียบกับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่กรมสรรพากรจัดเก็บได้จริง

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

4.1 ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax) หมายถึง ภาษีที่เรียกเก็บจากมูลค่าของสินค้าหรือบริการในส่วนที่เพิ่มขึ้นแต่ละขั้นตอนของการผลิตและการจำหน่ายสินค้าหรือบริการชนิดต่าง ๆ

4.2 ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน (Private Consumption Expenditure) หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการของภาคเอกชนผ่านตลาดผลผลิต

4.3 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product หรือ GDP) หมายถึง มูลค่ารวมของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ ในระยะเวลาหนึ่งซึ่งคิดตามราคาตลาด

4.4 ความไหวตัวของภาษี (Tax Buoyancy) เป็นดัชนีที่ใช้วัดการตอบสนองโดยรวมของภาษีอากรที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติ ซึ่งประกอบไปด้วยการตอบสนองโดยอัตโนมัติ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และการตอบสนองที่เกิดจากการปรับเปลี่ยนมาตรการทางภาษี

4.5 ความยืดหยุ่นของภาษี (Tax Elasticity) เป็นดัชนีที่ใช้วัดการตอบสนองโดยอัตโนมัติของระบบภาษีอากร เนื่องจากการขยายตัวของรายได้ประชาชาติที่ขจัดผลกระทบของมาตรการทางภาษี

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบถึงโครงสร้างของภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย

5.2 ทำให้ทราบถึงแนวคิดของวิธีการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดทำประมาณการผลจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของรัฐบาล

6. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

6.1 ข้อมูลด้านภาษีอากรนำมาจากรายงานประจำปีของกรมสรรพากร รายงานประจำปีของกระทรวงการคลัง และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

6.2 ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศนำมาจากเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การพยากรณ์รายได้ภาคีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย ในครั้งนี้ได้ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งแนวคิดทางทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในเรื่องนี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา ได้ทำการทบทวน แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างรายได้ภาครัฐในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ ของ Musgrave (ชไนน์, 2531 หน้า 25-27) มัสเกรฟ ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงรายได้ภาครัฐว่ามี 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางการเมืองและสังคม

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เมื่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศเปลี่ยนแปลงไปตาม ระดับการพัฒนาของเศรษฐกิจ ฐานภาษีก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย มัสเกรฟ ได้แบ่งการพัฒนา เศรษฐกิจออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะแรก โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดหารายได้ของ รัฐเป็นระยะที่ประเทศยังมีระดับรายได้ต่ำ ประชาชนมีรายได้ต่ำ สถานประกอบการยังมีขนาดเล็ก รายได้จากการจัดเก็บภาษีจึงมีน้อย รัฐบาลจึงหันไปพึ่งรายรับจากรัฐวิสาหกิจ รายรับจากภาคเกษตร และการค้าระหว่างประเทศเป็นสำคัญ

ระยะที่สอง ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีการพัฒนามากขึ้น การขยายตัวของผลผลิต การจ้างงาน ประกอบกับการปรับปรุงทางการจัดการ และการบัญชีขององค์กรธุรกิจทำให้

ภาครัฐสามารถปรับปรุงการจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และรายได้ของประชาชนเพิ่มขึ้น ทำให้ความสามารถในการเสียภาษีเพิ่มขึ้น และภาครัฐสามารถจัดเก็บรายได้เพิ่มขึ้น

ปัจจัยทางการเมืองและสังคม การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างรายได้ภาครัฐ มีผลทำให้โครงสร้างรายได้ภาครัฐเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากระบบศักดินาเป็นสังคมนายทุนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงฐานภาษีจากทรัพย์สินมาเป็นฐานรายได้

ทฤษฎีการจัดหารายได้ของเคนส์ (รัตนาวรรณ ดวงแก้ว, 2545 หน้า 10) ทฤษฎีนี้ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากร กับรายได้ประชาชาติ โดยที่รายได้จากภาษีจะเป็นฟังก์ชันเพิ่มของรายได้ประชาชาติ สามารถแสดงสมการได้ดังนี้

$$T = T(Y)$$

โดยกำหนดให้

$$T = \text{ภาษี}$$

$$Y = \text{รายได้ประชาชาติ}$$

เคนส์ เห็นว่าเมื่อประชากรเพิ่มขึ้น ประชากรมีงานทำมากขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้การจัดเก็บภาษีเพิ่มมากขึ้นในทิศทางเดียวกัน

แนวคิดทฤษฎีความไหวตัวของภาษีและความยืดหยุ่นของภาษี (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ 2531 หน้า 6-10) ความไหวตัว และความยืดหยุ่น ของภาษีเป็นดัชนีที่ใช้วัดการตอบสนองของภาษีอากรที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติ

1. ความไหวตัวของภาษี เป็นดัชนีที่ใช้วัดการตอบสนองโดยรวมของภาษีอากร ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติ ซึ่งประกอบไปด้วยการตอบสนองโดยอัตโนมัติ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และการตอบสนองที่เกิดจากการปรับเปลี่ยนมาตรการทางภาษี

ความไหวตัวของภาษีเท่ากับร้อยละการเปลี่ยนแปลงของภาษีต่อการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

$$B = \frac{\% \Delta T}{\% \Delta GDP}$$

โดยกำหนดให้

B	=	ความไหวตัวของภาษี
T	=	ภาษีอากร
ΔT	=	การเปลี่ยนแปลงรายได้ภาษีอากร
ΔGDP	=	การเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

ถ้าความไหวตัวของภาษีมักมีค่ามากกว่าร้อยละ 1 แสดงว่า ระบบภาษีอากรมีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้ดี ถ้าความไหวตัวมีค่าน้อยกว่าร้อยละ 1 แสดงว่าระบบภาษีอากรมีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้ไม่มากนัก

2. ความยืดหยุ่นของภาษี เป็นดัชนีที่ใช้วัดการตอบสนอง โดยอัตโนมัติของระบบภาษีอากรที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติ ที่ได้ขจัดผลกระทบของมาตรการทางภาษีออกไป

ความยืดหยุ่นของภาษีเท่ากับร้อยละการเปลี่ยนแปลงของภาษีที่ได้ขจัดผลกระทบของมาตรการทางภาษีออกแล้วต่อการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

$$E = \frac{\% \Delta TA}{\% \Delta GDP}$$

โดยกำหนดให้

E	=	ความยืดหยุ่นของภาษี
TA	=	รายได้ภาษีอากร โดยอัตโนมัติ
ΔTA	=	การเปลี่ยนแปลงรายได้ภาษีอากร

ΔGDP = การเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

ความยืดหยุ่นของภาษีอากรมากกว่าร้อยละ 1 หมายความว่า เมื่อรายได้ประชาชาติสูงขึ้น ร้อยละ 1 รายได้ภาษีอากรจะเพิ่มขึ้นโดยอัตโนมัติมากกว่าร้อยละ 1 ถ้าความยืดหยุ่นของภาษีอากร น้อยกว่าร้อยละ 1 หมายความว่า เมื่อรายได้ประชาชาติสูงขึ้นร้อยละ 1 รายได้จากภาษีอากรจะ เพิ่มขึ้นโดยอัตโนมัติในสัดส่วนที่ต่ำกว่าร้อยละ 1

ค่าความยืดหยุ่นของภาษีเป็นดัชนีชี้วัดการตอบสนองตามธรรมชาติที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติ ภาษีที่เก็บได้ส่วนหนึ่งเกิดจากธรรมชาติของระบบภาษีอากรเอง และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากมาตรการภาษีของรัฐบาล ดังนั้น ในการประมาณค่าความยืดหยุ่นของ ภาษีอากร ข้อมูลรายได้ภาษีอากรที่นำมาใช้ในการประมาณค่าจะต้องจัดผลกระทบอันเกิดจาก การเปลี่ยนแปลงมาตรการทางภาษีออกก่อน ซึ่งมาตรการทางภาษีอากรได้แก่ การเปลี่ยนแปลงใน กฎหมายข้อบัญญัติในการเก็บภาษี เช่น การเปลี่ยนแปลงอัตราภาษี ฐานภาษี การเปลี่ยนแปลง บทบัญญัติเกี่ยวกับค่าลดหย่อนต่างๆ การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงวิธีการจัดเก็บภาษี หรือการ บริหารภาษีเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภาษีที่สามารถนับได้ ชัดเจน วิธีการจัดมาตรการทางภาษี มี 3 วิธีคือ

(1) วิธีการจัดผลกระทบของมาตรการภาษีออกจากข้อมูลรายได้ภาษี โดยการปรับปรุงข้อมูล วิธีนี้ประกอบด้วยกระบวนการ 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ประมาณผลของการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีว่ามีผลต่อรายได้ภาษี อย่างไร แล้วนำค่าที่ประมาณได้ไปปรับข้อมูลรายได้ที่เกิดขึ้นจริงจะได้ข้อมูลภาษีที่มีการปรับปรุง แล้ว

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลรายได้ภาษีที่ปรับปรุงแล้วขั้นต้นมาปรับปรุงอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากภาษีอากรที่เปลี่ยนแปลงไปในปีหนึ่งปีโดยอ้อมมีผลกระทบต่อรายได้ภาษีในปีอื่นๆ และยัง ส่งผลกระทบต่อรายได้ในปีต่อไป อย่างต่อเนื่อง ข้อมูลที่ได้จะจัดผลของการเปลี่ยนแปลงมาตร มาตรการภาษีของปีนั้นๆ และปีก่อนหน้านั้นออกแล้ว

การหาข้อมูลรายได้ภาษีที่มีการปรับปรุงแล้วขั้นต้น แสดงได้ดังนี้

กำหนดให้ $T_1, T_2, T_3, \dots, T_n =$ รายได้ภาษีที่เก็บได้จริงในปี 1, 2, 3, ..., n

$D_1, D_2, D_3, \dots, D_n =$ ผลกระทบของการปรับเปลี่ยนมาตรการทาง
ภาษีในปีที่ 1, 2, 3, ..., n

$T_{ij} =$ รายได้จริงจากการเก็บภาษีในปีที่ j ซึ่งปรับตามโครงสร้าง
ของปีที่ i

ขั้นตอนที่ 1 หากเริ่มต้นใช้มาตรการภาษีในปีที่ 2 ดังนั้น $D_1 = 0$

$$T_{11} = T_1 - D_1 = T_1$$

$$T_{12} = T_2 - D_2$$

$$T_{23} = T_3 - D_3$$

$$T_{34} = T_4 - D_4$$

$$T_{n-1,n} = T_n - D_n$$

ขั้นตอนที่ 2

$$T_{11} = T_1$$

$$T_{12} = T_2 - D_2$$

$$T_{13} = T_{23} \cdot T_{12} / T_2$$

$$T_{14} = T_{34} \cdot T_{23} / T_3 \cdot T_{12} / T_2$$

$$T_{ij} = T_{j-1,j} \cdot T_{j-2,j-1} / T_{j-1} \dots \dots \dots T_{23} / T_3 \cdot T_{12} / T_2$$

หากให้ปีที่ i เป็นปีฐาน การปรับตัวข้อมูลรายได้ภาษีในปีที่ j โดยที่
 $i < j$ เพื่อขจัดผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงมาตรการภาษีอากรจะเป็นดังนี้

$$T_{ij} = T_{j-1,j} \cdot T_{j-2,j-1} / T_{j-1} \dots \dots \dots T_{i,i+1} / T_{i+1}$$

(2) วิธีประมาณการฐานภาษีและอัตราเฉลี่ยของภาษีทุกประเภทในปีต่างๆ
เพื่อนำมาใช้ประมาณการรายได้จากภาษีอากร โดยมีข้อสมมติว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในด้าน
ภาษี เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ศึกษาปกติแล้วฐานภาษีและอัตราภาษีเลือกเอาปีใดปีหนึ่งเป็นปีฐาน แล้ว
ปรับรายได้ภาษีที่จัดเก็บได้ในปีต่างๆ โดยยึดปีฐานเป็นหลัก

อัตราภาษีเฉลี่ยที่ใช้เป็นปีฐาน คำนวณได้ดังนี้

$$t_r = T_r / B_r$$

นำอัตราภาษีเฉลี่ยที่คำนวณได้มาใช้ในการประมาณรายได้ภาษี

$$TA_r = T_r \cdot B_r$$

นำ TA_r มาหาค่าความยืดหยุ่น

$$\log TA_r = \log a + b_i \log B_r$$

กำหนดให้

TA_r = รายได้ภาษีที่จัดมาตรการทางภาษีออกแล้ว

B_r = ฐานภาษี

b_i = ค่าความยืดหยุ่น

r = ปีที่อ้างอิง

t_r = รายได้ภาษี

(3) วิธีการจัดผลของมาตรการทางภาษีโดยใช้ตัวแปรหุ่น สมการที่ใช้จะอยู่ในรูป Double Logarithmic Function

$$\log T = \log a + b \log Y + c \log D$$

กำหนดให้

T = รายได้ภาษี

Y = ผลิตภัณฑ์ในประเทศ

D = ตัวแปรหุ่น

$D = 0$ ไม่มีการใช้มาตรการทางภาษี

$D = 1$ มีการใช้มาตรการทางภาษี

A, c = ค่าคงที่

b = ความยืดหยุ่นของภาษีต่อรายได้

วิธีนี้เหมาะสำหรับกรณีไม่ทราบหรือไม่มีข้อมูลเพียงพอเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของรายได้ภาษีเมื่อมีการใช้มาตรการภาษี ปัญหาในการใช้วิธีนี้คือ บางปีมีการออกมาตรการภาษีหลายครั้งหลายชนิด ทำให้เกิดปัญหาสำหรับการใช้ตัวแปรหุ่น และการใช้ตัวแปรหุ่นหลายๆตัว ต้องมีจำนวนค่าสังเกตมากเพียงพอที่จะคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการออกมาได้

ประโยชน์ของการศึกษาความไหวตัวและความยืดหยุ่นของภาษีอากร

1. ช่วยให้ทราบคุณสมบัติที่สำคัญของระบบภาษีอากร ความสามารถในการหารายได้ ความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติ
2. ช่วยให้ทราบว่า การปรับเปลี่ยนมาตรการทางภาษีอากรมีผลอย่างไรต่อรายได้จากการจัดเก็บภาษี โดยการเปรียบเทียบค่าความไหวตัวกับค่าความยืดหยุ่นของภาษี
3. ให้เป็นเครื่องมือในการประมาณการรายได้จากภาษีอากรของรัฐบาลและในการวางแผนการจัดเก็บภาษีในระยะสั้น

แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลงานของภาษีอากร (tax performance) (สุรัตน์ ศรีสุวรรณไพฑูรย์, 2527 หน้า 76) เป็นการวัดความสามารถในการเสียภาษี และความพยายามในการจัดเก็บภาษี เป็นดัชนีที่สามารถบอกได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนภาษีอากรเป็นผลมาจากลักษณะของระบบเศรษฐกิจ หรือเป็นผลมาจากความพยายามของรัฐบาลในการจัดเก็บภาษีอากรให้มากขึ้น

1. ความสามารถในการเสียภาษี หมายถึง ความสามารถที่ประชาชนของประเทศใดประเทศหนึ่ง ที่จะเสียภาษีให้แก่ประเทศได้มากหรือน้อยเพียงใด ความสามารถในการเสียภาษี หรือภาษีที่คาดว่าจะเก็บได้จะมีการประมาณค่า โดยสร้างสมการประมาณค่าในรูปแบบสมการถดถอย แล้วนำไปใช้ในการประมาณค่ารายได้จากภาษีที่คาดว่าจะเก็บได้ สามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$T/Y = f(x_1, x_2, x_3, \dots, x_n, e)$$

โดยที่

$$T/Y = \text{อัตราส่วนภาษีต่อรายได้}$$

$$x_1, x_2, x_3, \dots, x_n = \text{ตัวแปรทางเศรษฐกิจ}$$

2. ความพยายามในการจัดเก็บภาษี เป็นความพยายามของรัฐบาลในการบริหารงานภาษีอากรให้มีประสิทธิภาพ การวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษี คำนวณได้จาก อัตราส่วน

ของภาษีที่เก็บได้จริงต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศหารด้วย อัตราส่วนภาษีที่คาดว่าจะเก็บได้ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\text{Tax Effort} = \frac{\text{Actual Tax / GDP}}{\text{Expected Tax / GDP}}$$

โดยที่

Tax Effort	=	ดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษี
Actual Tax	=	ภาษีที่จัดเก็บได้จริง
Actual Tax / GDP	=	สัดส่วนภาษีที่จัดเก็บต่อ GDP
Expected Tax	=	ภาษีที่คาดว่าจะเก็บได้
Expected Tax / GDP	=	สัดส่วนภาษีที่คาดว่าจะเก็บได้ต่อ GDP

ค่าดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษี(Tax Effort Index) ที่คำนวณได้แสดงให้เห็นว่ามีการจัดเก็บภาษีได้มากน้อยเพียงใดเมื่อเทียบกับความสามารถหรือภาษีที่ควรจะเก็บได้

ถ้าดัชนี = 1 แสดงว่ามีการจัดเก็บภาษีเท่ากับความสามารถในการเสียภาษี หรือเท่ากับจำนวนภาษีที่ควรจะเก็บได้ ซึ่งถือว่ามี ความพยายามอยู่ในเกณฑ์ปกติ

ถ้าดัชนี > 1 แสดงว่ามีการจัดเก็บภาษีได้มากกว่าความสามารถในการเสียภาษี หรือมากกว่าภาษีที่ควรจะเก็บได้ ซึ่งถือว่ามี ความพยายามอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติ

ถ้าดัชนี < 1 แสดงว่ามีการจัดเก็บภาษีได้น้อยกว่าความสามารถในการเสียภาษี หรือมากกว่าภาษีที่ควรจะเก็บได้ ซึ่งถือว่ามี ความพยายามอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าปกติ

ประโยชน์ของการศึกษาผลงานภาษีอากร

1. ช่วยให้ทราบถึงความพยายามในการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล ว่ามีความสามารถในการจัดเก็บภาษีได้มากน้อยเพียงใด เมื่อเทียบกับความสามารถในการเสียภาษีหรือภาษีที่ควรจะเก็บได้
2. ใช้เป็นแนวทางในการวัดประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของหน่วยจัดเก็บภาษี

แนวคิดเกี่ยวกับการประมาณรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม (สุชาติ พุทรมอญ, 2548 หน้า 12-15) การประมาณรายได้ภาษีอากรมีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายการคลัง การประมาณรายได้ภาษีอากรได้อย่างถูกต้องจะทำให้ผู้บริหารสามารถวางแผนเกี่ยวกับนโยบายการคลังและการใช้จ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งวิธีการประมาณรายได้ภาษีอากรมีด้วยกันหลายวิธี ได้แก่ การประมาณรายได้ภาษีอากรจากความยืดหยุ่นของภาษี และอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอนาคต ซึ่งอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้จากการประมาณการจากแบบจำลองทางเศรษฐกิจมหภาค ซึ่งในข้อเท็จจริงอาจไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ก็ได้ การประมาณรายได้จากภาษีอากรวิธีนี้เป็น การประมาณรายได้จากความสามารถตามธรรมชาติของภาษีอากรแต่ละประเภทเท่านั้น เพราะประมาณการดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากความยืดหยุ่นของภาษีอากร (tax elasticity) ซึ่งวัดการตอบสนองโดยอัตโนมัติที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติ โดยยังไม่รวมประมาณการรายได้ อันเกิดจากการปรับเปลี่ยนมาตรการทางภาษีอากร และวิธีการประมาณการรายได้ภาษีอากรอีกประเภทหนึ่งคือ วิธีการประมาณการรายได้ภาษีอากรจากฐานภาษี วิธีนี้จะคำนวณโดยการประมาณฐานภาษีที่เหมาะสมแล้วนำมาคูณด้วยอัตราภาษี และต้องคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดจากปัจจัยอื่นๆด้วย

สำหรับการประมาณการรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มจากผลคูณของฐานภาษีมูลค่าเพิ่มกับอัตราภาษีที่แท้จริง การหาฐานภาษีเพื่อนำไปคำนวณหาประมาณการรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มมี 2 วิธี คือ(จิราภา อินธิแสง และคณะ, 2542 หน้า 18-19)

วิธีที่ 1 การหาฐานภาษีมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเป็นมูลค่าของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ผลิตในประเทศ คือ ผลรวมของมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการในระบบเศรษฐกิจซึ่งประกอบไปด้วย การใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน (C) การลงทุนภาคเอกชน (I) การใช้จ่ายภาครัฐบาล (G) และดุลการค้าและบริการ (X-M) ฐานภาษีมูลค่าเพิ่ม คือ มูลค่าการบริโภคสินค้าและบริการขั้นสุดท้าย แต่เนื่องจากการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มในภาคเกษตร ธุรกิจสิ่งพิมพ์ การให้บริการทางการศึกษา ห้างสมุด การรักษาพยาบาล วิชาชีพอิสระ การขนส่ง ธุรกิจที่มียอดขายต่อปีต่ำกว่า 1,800,000 บาท และภาคธุรกิจส่งออก จึงต้องปรับ GDP ด้วยรายการต่างๆ เช่น ดุลการค้าและบริการ ภาคธุรกิจที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม รายจ่ายของรัฐบาล การสะสมทุน ความซ้ำซ้อนจากภาษีมูลค่าเพิ่ม ค่าใช้จ่ายของเอกชนขั้นสุดท้ายในภาคธุรกิจที่ได้รับการยกเว้นภาษี ธุรกิจรายย่อย การคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มด้วยวิธีนี้ จำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากบัญชีรายได้ประชาชาติและข้อมูลจากตารางปัจจัยการผลิตผลผลิต ซึ่งเป็นวิธีการที่ละเอียดและใช้เวลานาน ซึ่งอาจมีปัญหาเรื่องข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง

วิธีที่ 2 การใช้มูลค่าการบริโภคเป็นตัวแทนฐานภาษี เนื่องจากรายละเอียดของข้อมูล GDP ไม่สมบูรณ์ จึงใช้มูลค่าของการใช้จ่ายในการบริโภคสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายของภาคเอกชน เป็นตัวแทนฐานในการประมาณภาษีมูลค่าเพิ่ม เพราะภาษีมูลค่าเพิ่มจัดเก็บจากการบริโภคภายในประเทศ

ประโยชน์ของการศึกษาการประมาณรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม
2. ทำให้ทราบถึงการประมาณรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
3. ใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับเปลี่ยนมาตรการ หรือนโยบายภาษี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีในอนาคต

แนวคิดการจัดทำประมาณการรายได้ภาษีอากรของกรมสรรพากร (กรมสรรพากร, 2547 หน้า 4-45)

1. ความสำคัญของการจัดทำประมาณการรายได้

- 1.1 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือของฝ่ายบริหารในการควบคุมผลการจัดเก็บภาษีอากรประมาณการ
- 1.2 เพื่อคาดการณ์จำนวนภาษีที่ควรจัดเก็บได้ การคาดการณ์ให้ทราบถึงจำนวนภาษีที่ควรจัดเก็บได้มีประโยชน์สำหรับการวางแผนการคลังของรัฐบาล
- 1.3 เพื่อใช้วัดประสิทธิภาพของหน่วยงานที่จัดเก็บภาษี
- 1.4 เพื่อใช้เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยจัดเก็บภาษีอากรด้วยกัน
- 1.5 เพื่อใช้เป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษี

2. กรมสรรพากรมีการจัดทำประมาณการรายได้สรรพากรเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. ประมาณการรายได้สรรพากรที่ใช้ในเอกสารงบประมาณ ประมาณการประเภทนี้เป็นตัวเลขเป้าหมายในการจัดเก็บภาษี จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะสร้างเป็นกรอบในการกำหนดงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลในแต่ละปี ซึ่งโดยปกติการกำหนดเป้าหมายนี้จะกระทำ

ในช่วงเดือนมกราคมของทุกปี (หรือก่อนที่จะเริ่มปีงบประมาณใหม่ประมาณ 8 เดือน) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำประมาณการตามเอกสารงบประมาณนี้ได้แก่ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ กรมบัญชีกลางและกรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บ ภาษีอากรทั้ง 3 กรม คือ กรมสรรพากร กรมศุลกากร และกรมสรรพสามิต ในการจัดทำประมาณการรายได้สรรพากรเพื่อใช้ในเอกสารงบประมาณนี้ หน่วยงานต่างๆ จะศึกษาข้อมูลเครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจต่างๆ เช่น อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อ การนำเข้าและส่งออก อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ ตลอดจนผลการจัดเก็บภาษีอากรที่เกิดขึ้นจริงในอดีต นำมาใช้ในการกำหนดเป้าหมายการจัดเก็บภาษีอากรในปีถัดไป

2. ประมาณการรายได้สรรพากรที่ใช้เป็นเป้าหมายในการบริหารงานของกรมสรรพากร ประมาณการประเภทนี้เป็นประมาณการซึ่งกรมสรรพากรใช้ในการบริหารงานภายใน เนื่องจากประมาณการรายได้สรรพากรที่ใช้ในเอกสารงบประมาณตาม 1 นั้น เป็นประมาณการที่ได้จัดทำขึ้นเป็นการล่วงหน้าก่อนที่จะเริ่มปีงบประมาณใหม่ถึง 8 เดือน ซึ่งเป้าหมายที่กำหนดในระดับประเทศและจัดทำขึ้นก่อนเวลา ที่เกิดขึ้นจริงเป็นเวลาค่อนข้างนานนั้น ตัวแปรหรือข้อสมมติฐานของภาวะเศรษฐกิจที่กำหนดไว้เดิมอาจเปลี่ยนแปลงสูงหรือต่ำกว่าเมื่อคราวจัดทำประมาณการตามเอกสารงบประมาณเช่น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการประมาณการอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้เป้าหมายที่จะนำไปให้หน่วยงานจัดเก็บภาษีใช้ ปฏิบัติ หรือบริหารงานจัดเก็บ โดยกรมสรรพากรจะจัดทำประมาณการรายได้สรรพากรเพื่อใช้ในการบริหารภายในอีกครั้งในช่วงเดือนกรกฎาคม – เดือนกันยายน (3 เดือน) ทั้งนี้เป้าหมายที่ใช้ในการบริหารงานภายในนี้จะเป็นเป้าหมายที่กำหนดสำหรับหน่วยงานระดับภาค จังหวัด และสรรพากรพื้นที่

3. หน้าที่ของหน่วยงานด้านนโยบายภาษีเกี่ยวกับการประมาณการรายได้

1. สรรพากรจังหวัดและสรรพากรพื้นที่ จัดทำประมาณการรายได้สรรพากรที่ใช้บริหารงานส่งให้สรรพากรภาคภายในปลายเดือนกรกฎาคมของแต่ละปี เพื่อพิจารณา

2. สรรพากรภาคพิจารณาประมาณการรายได้สรรพากรที่สรรพากรจังหวัดและสรรพากรพื้นที่จัดทำและส่งกรมสรรพากร (สำนักแผนภาษี) และประชุมร่วมกับสำนักแผนภาษีภายในเดือนสิงหาคมของแต่ละปี

3. สำนักแผนภาษีเสนอประมาณการรายได้สรรพากรที่ใช้บริหารภายในกรมสรรพากร เพื่อกรมสรรพากรพิจารณาอนุมัติและจัดแบ่งประมาณการข้างต้นเป็นรายเดือน เป็นรายสรรพากรภาค/สรรพากรจังหวัด/สรรพากรพื้นที่ในเดือนกันยายนของแต่ละปี

4. กรมสรรพากรพิจารณาอนุมัติประมาณการรายได้สรรพากรแล้ว สรรพากรภาค/สรรพากรจังหวัดสรรพากรพื้นที่ใช้ประมาณการดังกล่าวข้างต้นเป็นเป้าหมายในการบริหารงานจัดเก็บ

4. ข้อมูลที่ใช้ในการประมาณการรายได้

1. แหล่งข้อมูลภายในกรมสรรพากร

- 1.1 ข้อมูลผลการจัดเก็บภาษีสรรพากรจากรายงานต่าง ๆ ของ
- 1.2 ข้อมูลผลการปฏิบัติงานของกรมสรรพากรในด้านอื่น เช่น ผลการตรวจสอบภาษี การปฏิบัติงานสำรวจ ผลการตรวจปฏิบัติการ ผลการเร่งรัดหนี้ภาษีอากรค้าง และผลการปฏิบัติงานตรวจสอบ

2. แหล่งข้อมูลภายนอกกรมสรรพากร

- 1.1 ข้อมูลเครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจต่างๆ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ อัตราเงินเฟ้อ อัตราการขยายตัวของสินค้านำเข้า ข้อมูลการขยายตัวของการส่งสินค้าออก การบริโภคในระดับเอกชน-รัฐบาล การลงทุนภาคเอกชน-รัฐบาล ข้อมูลการออมในประเทศ อัตราแลกเปลี่ยน และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีสรรพากร
- 1.2 ข้อมูลเฉพาะด้านที่มีผลกระทบต่อด้านภาษีจากปัจจัยต่างๆ รวมถึงผลกระทบจากกฎหมายประมวลรัษฎากร

5. หลักการและวิธีการจัดทำประมาณการรายได้ภาษีอากรของกรมสรรพากร

การคาดการณ์สำหรับรายได้สรรพากรสามารถจำแนกเป็น 3 ประเภท คือการคาดการณ์ระยะสั้น การคาดการณ์ระยะปานกลาง และ การคาดการณ์ระยะยาว มีรายละเอียดดังนี้

1. การคาดการณ์ระยะสั้น (3 เดือน หรือน้อยกว่า) สามารถใช้ประโยชน์จากแนวโน้มของการ จัดเก็บในช่วงเวลาที่ผ่านมา (ตามปกติ ใช้ 1 – 6 เดือน) โดยมีข้อสมมติฐานว่าแนวโน้มจัดเก็บในอนาคต อันใกล้จะยังเหมือนกับแนวโน้มในช่วงเวลาที่ผ่านมา จึงใช้แนวโน้มดังกล่าว สำหรับการคาดการณ์สำหรับระยะ 1–3 เดือนข้างหน้า อย่างไรก็ตาม ต้องพิจารณาถึงฤดูกาลของการจัดเก็บด้วย วิธีการทางสถิติที่ใช้ คาดการณ์คือ วิธีการอนุกรมเวลา

2. การคาดการณ์ระยะปานกลาง (3 เดือน ถึง 1 ปี) จะให้ความสำคัญกับแนวโน้มของดัชนีเศรษฐกิจต่างๆ เช่นการขยายตัวของการบริโภคภาคเอกชน การขยายตัวของการนำเข้าและอัตราดอกเบี้ย ในการคาดการณ์ใช้แนวโน้มของดัชนีเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ของดัชนีเศรษฐกิจเหล่านี้กับการจัดเก็บตามประเภทภาษีต่างๆ

3. การคาดการณ์ระยะยาว (มากกว่า 1 ปี ขึ้นไป) จะให้ความสำคัญกับแนวโน้มเศรษฐกิจตัว รวม คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในการคาดการณ์ใช้แนวโน้มการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ กับการผล การจัดเก็บเป็นหลัก

การคาดการณ์ระยะสั้น (3 เดือน หรือน้อยกว่า)

เป็นการคาดการณ์ผลจัดเก็บ เป็นรายไตรมาส หรือน้อยกว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผล จัดเก็บที่เกิดขึ้นในอนาคตันใกล้ และใช้ในการคาดผลจัดเก็บในปีงบประมาณ ปัจจุบัน เพื่อจัดทำประมาณการในปีงบประมาณถัดไป โดยใช้วิธีดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ (Simple Moving Average) เป็นอนุกรมเวลา

- ใช้เพียงข้อมูลผลการจัดเก็บภาษีในอดีต เพื่อคาดการณ์การจัดเก็บในอนาคต โดยไม่นำ แนวโน้มเศรษฐกิจมาพิจารณา โดยเฉพาะแนวโน้มผลจัดเก็บเท่านั้น
- เหมาะสำหรับการคาดการณ์ระยะสั้น ใช้กับลักษณะจัดเก็บที่มีผลจัดเก็บสม่ำเสมอ ไม่มี ฤดูกาล เนื่องจากสภาพแวดล้อมเศรษฐกิจจะเปลี่ยนแปลงน้อยในระยะเวลานั้น
- ใช้อย่างแพร่หลายเนื่องจากใช้ง่ายและมีต้นทุนต่ำ โดยนำข้อมูลในอดีตมาถ่วงน้ำหนักเท่ากัน เพื่อคาดการณ์ในอนาคต โดยมีสูตรดังนี้

$$F_{t+1} = \frac{x_t + x_{t-1} + \dots + x_{t-n+1}}{n}$$

$$F_{2+1} = \text{คาดการณ์เวลาที่ } t + 1$$

$$X_2 = \text{การจัดเก็บ เวลา } t$$

$$n = \text{จำนวนข้อมูลที่นำมาหาค่าเฉลี่ย}$$

2. วิธีค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถ่วงน้ำหนัก (Weighted Moving Average) ข้อมูลผล
จัดเก็บภาษีมีความสำคัญไม่เท่ากัน ข้อมูลล่าสุดอาจสำคัญมากกว่าและข้อมูลในอดีต เนื่องเนื่อง
ปัจจัยที่มีผลกระทบเปลี่ยนแปลงไป โดยมีสูตรดังนี้

$$F_{t+1} = W_1 X_t + W_2 X_{t-1} + \dots + W_n X_{t-n+1}$$

$$F_{t+1} = \text{คาดการณ์เวลาที่ } t + 1$$

$$X_t = \text{การจัดเก็บ เวลา } t$$

$$W = \text{ค่าถ่วงน้ำหนัก โดยที่ } W_1 + W_2 + \dots + W_n = 1$$

$$n = \text{จำนวนข้อมูลที่นำมาหาค่าเฉลี่ย}$$

3. ค่าเฉลี่ย (Average) คาดการณ์ผลจัดเก็บระยะสั้น โดยเฉลี่ยผลจัดเก็บเดือน
ก่อน 3 เดือน มาใช้ในเดือนปัจจุบัน

4. สัดส่วนของผลการจัดเก็บเดือนที่เหลือกับผลจัดเก็บทั้งปี คาด 4 เดือนที่
เหลือของปีงบประมาณ = 4 เดือนปีงบฯ ก่อน/8เดือนปีงบฯ ก่อน แล้วใช้ สัดส่วนเดิม แยกเป็นราย
เดือน

การคาดการณ์ระยะปานกลาง (3 เดือน ถึง 1 ปี) และ ระยะยาว(มากกว่า 1 ปี ขึ้นไป)

2. วิธีเศรษฐมิติ โดยหาความสัมพันธ์ระหว่าง ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและ
การจัดเก็บภาษี

1. การใช้การคำนวณ logarithmic function

เพื่อใช้ค่าที่ได้นำไปใช้ได้สะดวกขึ้น จากสมการ Tax Revenue = a +
b*GDP นำค่า Logarithmic มาใช้ ดังนี้

$$\text{Log (Tax Revenue)} = \log a + b \log \text{GDP}$$

โดยที่

Tax Revenue	=	รายได้ภาษีอากร
GDP	=	Gross Domestic Product
a	=	ค่าคงที่
b	=	ค่าความลอยตัว หรือความไหวตัวของภาษีอากร

2. การใช้สมการความถดถอยอย่างง่าย เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ตัวแปร โดยต้องทราบค่าตัวแปรหนึ่งล่วงหน้าเพื่อจะหาค่าตัวแปรอีกตัวหนึ่ง สามารถแสดงความสัมพันธ์ในรูปสมการเชิงเส้น ดังนี้

$$Y_i = a + bX_i + e_i ; i = 1, 2, 3, 4, \dots$$

Y = เป็นตัวแปรตาม ขึ้นกับค่าของ X

a = ส่วนตัดแกน Y หรือ ค่าของ Y เมื่อ X มีค่าเป็นศูนย์

b = ความชันหรือ อัตราการเปลี่ยนแปลงของ Y เมื่อ X เปลี่ยนไป 1 หน่วย หรือสัมประสิทธิ์ความถดถอย Regression Coefficient

e = ความคลาดเคลื่อนอย่างสุ่ม

ถ้า $b > 0$ แสดงว่า X และ Y มีความสัมพันธ์ในทางเดียวกัน เพิ่มหรือลดทางเดียวกัน

ถ้า $b < 0$ แสดงว่า X และ Y มีความสัมพันธ์ตรงกันข้าม เพิ่มหรือลดคนละทางกัน

ถ้า $b \rightarrow 0$ แสดงว่า X และ Y มีความสัมพันธ์น้อย

ถ้า $b = 0$ แสดงว่า X และ Y ไม่มีความสัมพันธ์

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ใช้ประกอบการศึกษารั้งนี้ มีดังนี้

วสนา โรจนจิณ (2528) ศึกษาเรื่องภาษีอากร และความจำเป็นเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษีอากรกับผลิตภัณฑ์ประชาชาติโดยการศึกษาภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อม การศึกษาเรื่องนี้ใช้สมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Liner Logarithm analysis) และใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาตั้งแต่ปี 2504 – 2525 ผลการศึกษา

พบว่า ภาษีอากรมีความสัมพันธ์กับรายได้ประชาชาติไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อรายได้ประชาชาติเพิ่มสูงขึ้นรายได้จากภาษีอากรจะเพิ่มสูงขึ้น และค่าความยืดหยุ่นของผลิตภัณฑ์ประชาชาติต่อรายได้จากภาษีทั้งหมดเท่ากับ 0.96 ซึ่งแสดงว่าเมื่อรายได้ประชาชาติขยายตัวไปร้อยละ 1 ผลิตภัณฑ์ประชาชาติจะขยายตัวร้อยละ 0.96 ค่าความยืดหยุ่นของภาษีทางตรง เท่ากับ 0.74 และค่าความยืดหยุ่นของภาษีทางอ้อมเท่ากับ 1.01 แสดงว่าภาษีทางอ้อมมีผลต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าภาษีทางตรง

รัตนาวรรณ ดวงแก้ว (2545) ศึกษาเรื่องบทบาทของภาษีสรรพากรกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงโครงสร้างของรายได้ภาษีอากรช่วงปี 2493-2544 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ภาษีอากรกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ภาษีสรรพากรกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศแต่ละสาขา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา และวิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ และใช้สมการถดถอยพหุคูณ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลอนุกรมเวลาตั้งแต่ปี 2513-2543 โดยแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

แบบจำลองที่ 1 แบบจำลองของสมการแบบ Linear

$$R_{tt} = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_n X_n + \dots \dots \dots (1)$$

แบบจำลองที่ 2 แบบจำลองของสมการแบบ Double log - Linear

$$\ln(R_{tt}) = \beta_0 + \beta_1 \ln X_1 + \beta_2 \ln X_2 + \beta_3 \ln X_3 + \beta_n \ln X_n + \dots \dots \dots (2)$$

R_{tt} = รายได้ภาษีอากรของรัฐบาล

X_n = ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศแต่ละสาขา

ผลการศึกษาพบว่า เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมเพิ่มสูงขึ้นจะทำให้ผลการจัดเก็บภาษีเพิ่มสูงขึ้น สาขาการค้าส่งและการค้าปลีกจะมีผลต่อการจัดเก็บภาษีอากร ภาษีการค้า และภาษีมูลค่าเพิ่ม ส่วนสาขาอุตสาหกรรมและสาขาก่อสร้างจะมีผลต่อการเก็บภาษีอากร และภาษีการค้า สำหรับสาขาการเงินการธนาคารจะมีผลต่อการจัดเก็บภาษีอากรและภาษีธุรกิจเฉพาะ และในด้านสาขา

การเกษตรจะมีผลต่อการจัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะ สาขาบริการจะมีผลต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล ค่าความยืดหยุ่นของภาษีอากรที่ได้จากการศึกษามีค่ามากกว่า 1 ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อสาขาที่อยู่อาศัย ภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อสาขาบริการ ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อสาขาการค้าส่งและการค้าปลีก ภาษีธุรกิจเฉพาะต่อสาขาการเกษตร ซึ่งมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 1.073 ,2.006 ,2.131 และ 1.420 ตามลำดับ

สุชาติ พุทธิมอญ (2548) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม และปัจจัยที่กำหนดรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม การศึกษานี้ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยการใช้ข้อมูลทุติยภูมิอนุกรมเวลา ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2535 – 2548 เพื่อคำนวณค่าดัชนีต่างๆ ที่ใช้ในการวัดประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม และใช้สมการ Log Linear Regression เพื่อคำนวณหาความไหวตัวและความยืดหยุ่นของภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยใช้แบบจำลองดังนี้

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

แบบจำลองที่ใช้ในการวัดประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม

$$EV = RV/FV$$

เมื่อ

EV = ดัชนีวัดประสิทธิภาพในการจัดหารายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม

RV = รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้จริง

FV = ประมาณการรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่คาดว่าจะเก็บได้

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่กำหนดรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม

$$VAT = \beta_0 + \beta_1 GDP + \beta_2 Cons + \beta_3 Rate$$

เมื่อ

VAT = รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม(ล้านบาท)

GDP = ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ(ล้านบาท)

Cons = ผลรวมการบริโภคเอกชนและการลงทุนภาครัฐ(ล้านบาท)

Rate = อัตราภาษี(ร้อยละ)

การศึกษาพบว่าสัดส่วนภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยและค่าสัดส่วนภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของปีก่อน ตั้งแต่ปี 2535 – 2548 มีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น อัตราส่วนของค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มมีแนวโน้มลดลง ผลการจัดเก็บภาษีต่อจำนวนเจ้าหน้าที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และดัชนีวัดประสิทธิภาพการจัดหารายได้ของภาษีมูลค่าเพิ่มมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.01 แสดงว่า โดยเฉลี่ยแล้วกรมสรรพากรสามารถจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มได้มากกว่าประมาณการผลจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มเพียงเล็กน้อย แสดงว่าประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มยังอยู่ในระดับต่ำ ผลการศึกษาความไหวตัวและความยืดหยุ่นของภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ พบว่าความไหวตัวของภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เท่ากับ 1.33 และความยืดหยุ่นของภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เท่ากับ 1.80 แสดงว่าระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมีบทบาทในการหารายได้และการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติได้ดี ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ การบริโภครวมและอัตราภาษี เป็นปัจจัยในการกำหนดรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มอย่างมีนัยสำคัญ

สรุปสั้น พุทธมิตินประจำปี (2549) ศึกษาเรื่องการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของ รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศรายสาขาการผลิตที่เป็นฐานภาษีมูลค่าเพิ่ม เพื่อพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาอุตสาหกรรม สาขาก่อสร้าง สาขาพลังงาน และสาขาการขายสินค้าและบริการ ใช้ข้อมูลทศนิยมแบบอนุกรมเวลา รายไตรมาส ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2545 – 2549 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงซ้อน ประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด และพยากรณ์ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศรายสาขาเพื่อนำมาพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยใช้แบบจำลองดังนี้

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

$$TV = a + b_1MM + b_2E + b_3CST + b_4TS$$

โดยกำหนดให้

TV = รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม

MM = ผลិតภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาอุตสาหกรรม

E = ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาพลังงาน

CST = ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาก่อสร้าง

TS = ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาการขายสินค้าและบริการ

ผลการศึกษาพบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศรายสาขาการผลิตที่เป็นฐานภาษีมูลค่าเพิ่ม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับกับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสาขาอุตสาหกรรม และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาก่อสร้างมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาพลังงานและสาขาการขายสินค้าและบริการ มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม

บังอร กันตริมูล (2549) ศึกษาเรื่องการพยากรณ์การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยศึกษาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการพยากรณ์รายได้ภาษีเงินบุคคลธรรมดา โดยใช้ข้อมูลทศุติภูมิรายปี ตั้งแต่ พ.ศ.2527-2548 ทำการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองทาง เศรษฐมิติ ด้วยวิธีการประมาณค่าสมการถดถอยเชิงซ้อน ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด โดยใช้แบบจำลองดังนี้

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

$$(T/Y)_t = a_0 + a_1(Yp)_{t-1} + a_2(W/Y)_{t-1} + a_3(B/Y)_{t-1} + a_4(Gr)_{t-1}$$

กำหนดให้

$(T/Y)_t$ = สัดส่วนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของปีภาษีนั้น

$(Yp)_{t-1}$ = รายได้ต่อหัวของประชากรของปีภาษีที่ผ่านมา 1 ปี

$(W/Y)_{t-1}$ = สัดส่วนผลตอบแทนการจ้างงานต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของปีที่ผ่านมา 1 ปี

$B/Y)_{t-1}$ = สัดส่วนรายได้ภาคสถาบันการเงินและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์
ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของปีที่ผ่านมา 1 ปี

$(Gr)_{t-1}$ = อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศของปีที่ผ่านมา
ที่ผ่านมา 1 ปี

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ รายได้ต่อหัวของประชากรของปีที่ผ่านมา 1 ปี และสัดส่วนรายได้ภาคสถาบันการเงินและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของปีที่ผ่านมา 1 ปี สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศได้ร้อยละ 93.3 ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ เมื่อรายได้ต่อหัวของประชากรของปีที่ผ่านมา 1 ปี เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะส่งผลให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.22 ในขณะที่สัดส่วนรายได้ภาคสถาบันการเงินและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของปีที่ผ่านมา 1 ปี เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะทำให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.136

กฤษฎา เรืองศรี (2550) ศึกษาเรื่องการพยากรณ์รายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคลของประเทศไทยโดยศึกษาถึง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อรายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพยากรณ์ภาษีเงินได้นิติบุคคล และวัดประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลจากจากฐานกำไรสุทธิ ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ การลงทุนในประเทศ และอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล การศึกษาได้ใช้ข้อมูลทศนิยมแบบอนุกรมเวลา รายปี ตั้งแต่ปี 2543 – 2549 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงซ้อน ประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด ผลการศึกษาพบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ การลงทุน และอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 เมื่อ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะทำให้รายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคลเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 2.342921 ส่วนตัวแปรการลงทุน ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ ร้อยละ 95 เมื่อการลงทุนเปลี่ยนแปลงไป ร้อยละ 1 จะทำให้ภาษีเงินได้นิติบุคคลเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.0246 ส่วนตัวแปรอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล ปรากฏว่าไม่มีนัยสำคัญในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงรายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคล

สรุปผลการทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า แนวคิดของ มัสเกรฟ กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อรายได้จากการจัดเก็บภาษีของรัฐ ประกอบด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางด้านการเมือง โดยกล่าวว่า ถ้าโครงสร้างทางเศรษฐกิจเปลี่ยนไป จะทำให้ฐานภาษีเปลี่ยนแปลง รายได้ของรัฐก็จะเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและการเมือง จะทำให้รายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรเปลี่ยนแปลง รายได้ภาษีอากรจึงขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจและนโยบายของรัฐเกี่ยวกับภาษีอากร ส่วนแนวคิดความไหวตัวและความยืดหยุ่นของภาษีได้กล่าวถึงค่าดัชนีที่ใช้วัดความไหวตัวและความยืดหยุ่นของภาษีอากร โดยใช้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ การบริโภคของประชาชน และมาตรการทางภาษีอากร เป็นตัวแปรในการวัดการตอบสนองของภาษีอากรที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติ ดังนั้นผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ การบริโภคของประชาชน และมาตรการทางภาษีอากรเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม แนวคิดการประมาณรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มได้กล่าวถึงวิธีการประมาณรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มจากค่าความยืดหยุ่นของภาษี ซึ่งเป็นค่าดัชนีที่วัดการตอบสนองโดยอัตโนมัติที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติ โดยยังไม่รวมรายได้อันเกิดจากการปรับเปลี่ยนมาตรการทางภาษีอากร แนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของสุชาติ พุทธิมธัญ ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มกับตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ การบริโภครวม และอัตราภาษี ในส่วนของแนวคิดวิธีการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ของสกุศลรัตน์ พุทธิมลินประทีป ได้กล่าวถึงการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มโดยใช้ตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสาขาที่เป็นฐานภาษีมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ สาขาอุตสาหกรรม สาขาก่อสร้าง สาขาพลังงาน และสาขาการขายสินค้าและบริการ โดยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศแต่ละสาขา จากนั้นนำค่าความยืดหยุ่นของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศทั้ง 4 สาขาที่ได้จากการคำนวณ มาทำการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าตัวแปร หรือปัจจัยที่มีผลต่อการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศฐานภาษีมูลค่าเพิ่ม และมาตรการทางภาษี ได้แก่ อัตราภาษี และฐานภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม สำหรับการศึกษาเรื่อง การพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทยในครั้งนี้ ได้ใช้ ตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ตัวแปรฐานภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งได้เลือกใช้ค่าใช้จ่าย การบริโภคภาคเอกชนเป็นตัวแทนของฐานภาษีมูลค่าเพิ่ม เนื่องจากภาษีมูลค่าเพิ่มมุ่งจัดเก็บจากการ

บริโภคเป็นสำคัญ ดังนั้นค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อรายได้ ภาษีมูลค่าเพิ่ม และตัวแปรมาตรการทางภาษี ซึ่งได้ใช้ฐานภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้รับยกเว้น ภาษีมูลค่าเพิ่ม เนื่องจากในช่วงเวลาที่ทำการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงฐานภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้รับ ยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม ส่วนมาตรการทางด้านอัตราภาษีนั้น ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษาไม่มีการ เปลี่ยนแปลงอัตราภาษี โดยได้นำตัวแปรทั้งสามมาใช้ในการสร้างแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา เนื่องจากตัวแปรดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม สอดคล้องกับแนวคิด ของ สุชาติ พุทธมอญ ในส่วนที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม และตัวแปร ดังกล่าวยังเป็นตัวแปรที่ใช้ในการคำนวณค่าความไหวตัว และค่าความยืดหยุ่นของภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความไหวตัว ความยืดหยุ่นของภาษี และการศึกษาในครั้งนี้ยังคล้ายคลึงกับ แนวคิดของ สกุรัตน์ พุทธมิตินประทีป ที่ได้ศึกษาเรื่องการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของ ประเทศไทย แต่จะแตกต่างกันที่ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา และวิธีการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยแนวคิดของสกุรัตน์ พุทธมิตินประทีป ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มกับ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาอุตสาหกรรม สาขาก่อสร้าง สาขาพลังงาน และสาขาการขาย สินค้าและบริการ และวิธีการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต้องทำการพยากรณ์ผลิตภัณฑ์มวลรวม ในประเทศ ทั้ง 4 สาขา และใช้ค่าความยืดหยุ่นผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศทั้ง 4 สาขา ที่ได้จากการ ศึกษา มาทำการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ส่วนวิธีการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของ ประเทศไทยที่ได้ศึกษาในครั้งนี้ ได้ใช้ตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ค่าใช้จ่ายในการ บริโภคภาคเอกชน และฐานภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม มาคำนวณค่าความ ยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ แล้วนำค่าความยืดหยุ่นที่ได้ จากการศึกษามาใช้คำนวณการคาดการณ์อัตราขยายตัวของเศรษฐกิจของประเทศไทย มาทำการ พยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย ด้วยวิธีนี้ หลังจากคำนวณค่าความยืดหยุ่นได้แล้ว สามารถใช้ตัวเลขการคาดการณ์อัตราการขยายตัวทาง เศรษฐกิจที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติคาดการณ์ไว้มาใช้ในการ พยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดของสกุรัตน์ พุทธมิตินประทีป ที่ต้อง พยากรณ์ผลิตภัณฑ์มวลในประเทศทั้ง 4 สาขา เพื่อนำมาพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม

วิธีการใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มาใช้ในการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มนั้นตัวแปรที่ใช้ในการคำนวณค่าความยืดหยุ่นเป็นตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มโดยตรง กล่าวคือ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนเป็น ฐานภาษีของภาษีมูลค่าเพิ่ม และค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนมีความสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์

มวลรวมในประเทศ ดังนั้น ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศจึงเป็นตัวแปรที่ใช้ในการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มได้ดี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่องการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย ในครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาโดยการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงพรรณนา และเชิงปริมาณ ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเป็นการศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างรายได้ภาษีอากรที่กรมสรรพากรจัดเก็บ และโครงสร้างรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2540 - 2552

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการศึกษาการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทยโดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน ฐานภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยใช้ข้อมูลทศวรรษ รายไตรมาส ตั้งแต่ ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2544 ถึงไตรมาสที่ 4 ปีงบประมาณ 2550 มาวิเคราะห์เพื่อคำนวณหาค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ แล้วทำการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ตั้งแต่ ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2551 ถึง ไตรมาสที่ 2 ปีงบประมาณ 2553 โดยแบ่งขั้นตอนการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนการศึกษา

1. การคำนวณค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

โดยการนำผลคูณระหว่าง ค่าความยืดหยุ่นของภาษีมูลค่าเพิ่มต่อค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน และค่าความยืดหยุ่นของค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมาคำนวณหาค่า และในการคำนวณค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศนี้ จะต้องจัดผลกระทบที่เกิดจากมาตรการทางภาษีออกก่อน โดยใช้วิธี dummy variable และสมการในการคำนวณจะอยู่ในรูปของ logarithmic Function ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจะเป็นข้อมูลตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2544 ถึง ไตรมาสที่ 4 ปีงบประมาณ 2550 รวม 28 ไตรมาส โดยแยกการคำนวณ ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1.1 ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อค่าใช้จ่ายในการบริโภค

ภาคเอกชน

$$\log \text{VAT} = a_0 + a_1 \log \text{CONS} + a_2 D \quad \dots(1)$$

1.2 ค่าความยืดหยุ่นของค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนต่อผลิตภัณฑ์มวล

รวมในประเทศ

$$\log \text{CONS} = b_0 + b_1 \log \text{GDP} \quad \dots(2)$$

1.3 ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมใน

ประเทศ

$$E = a_1 * b_1 \quad \dots(3)$$

โดยกำหนดให้

VAT = รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม

CONS = ค่าใช้จ่ายในการการบริโภคภาคเอกชน

GDP = ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ณ ราคาปัจจุบัน

 a_0, a_2, b_0 = ค่าคงที่ a_1 = ค่าความยืดหยุ่นของภาษีมูลค่าเพิ่ม ต่อฐานภาษีมูลค่าเพิ่ม b_1 = ค่าความยืดหยุ่นของฐานภาษีมูลค่าเพิ่ม ต่อ GDP

E = ค่าความยืดหยุ่นของภาษีมูลค่าเพิ่ม ต่อ GDP

D = ตัวแปร Dummy

เมื่อ $D = 0$ ช่วงที่ใช้ฐานภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม สำหรับกิจการที่มีรายรับไม่เกิน 1,200,000 บาท/ต่อปี

เมื่อ $D = 1$ ช่วงที่ใช้ฐานภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม สำหรับกิจการที่มีรายรับไม่เกิน ไม่เกิน 1,800,000 บาท/ต่อปี

2. การพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย โดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลในประเทศ

ทำการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทยโดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลในประเทศ ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2551 ถึง ไตรมาสที่ 2 ปีงบประมาณ 2553 รวม 10 ไตรมาส เปรียบเทียบกับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่เก็บได้จริงในช่วงเวลาดังกล่าว โดยใช้แบบจำลอง ดังนี้

$$VAT_t = VAT_{t-1} * 1 + E * GDP\ Growth \quad \dots(4)$$

โดยกำหนดให้

VAT_t = รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่พยากรณ์ในไตรมาสที่ t

VAT_{t-1} = รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่เก็บได้จริงในไตรมาสที่ t-1

E = ความยืดหยุ่นของภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

GDP Growth = อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในไตรมาสที่ t

ในการศึกษาครั้งนี้ตัวแปรที่ใช้ในการอธิบายประกอบด้วย ตัวแปรฐานภาษีมูลค่าเพิ่ม (tax base) ซึ่งจะใช้ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนเป็นตัวแทนฐานภาษี ตัวแปร Dummy และตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคาปัจจุบัน โดยการรวบรวมข้อมูลเป็นรายไตรมาสตามปีงบประมาณ

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ตารางที่ 3.1

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม (ล้านบาท)

ปีงบประมาณ/ ไตรมาส	รายได้ ภาษีมูลค่าเพิ่ม	ค่าใช้จ่ายในการ บริโภคภาคเอกชน	ผลิตภัณฑ์มวลรวม ในประเทศ	อัตราการขยายตัว ของ GDP
2544/1	53,678.02	712,335.-	1,289,393.-	6.38
2544/2	52,697.15	725,574.-	1,284,700.-	-0.36
2544/3	53,670.91	742,639.-	1,257,209.-	-2.14
2544/4	55,111.72	727,611.-	1,270,065.-	1.02
2545/1	54,611.91	745,188.-	1,321,528.-	4.05
2545/2	53,670.28	756,471.-	1,355,115.-	2.54
2545/3	59,306.40	784,779.-	1,325,184.-	-2.21
2545/4	60,607.59	772,628.-	1,343,999.-	1.42
2546/1	61,555.36	806,101.-	1,426,345.-	6.13
2546/2	64,925.78	827,280.-	1,471,707.-	3.18
2546/3	66,321.08	850,285.-	1,424,519.-	-3.21
2546/4	68,504.15	837,337.-	1,457,881.-	2.34
2547/1	73,868.78	870,700.-	1,563,262.-	7.23
2547/2	79,069.44	904,446.-	1,583,692.-	1.36
2547/3	78,708.16	936,819.-	1,568,023.-	-0.99
2547/4	83,478.56	917,834.-	1,606,091.-	2.43
2548/1	89,003.83	952,187.-	1,731,670.-	7.82
2548/2	91,322.63	973,352.-	1,716,030.-	-0.90
2548/3	94,975.19	1,019,400.-	1,780,615.-	-0.97
2548/4	110,415.92	1,015,697.-	1,780,615.-	5.25
2549/1	100,031.54	1,051,965.-	1,904,382.-	6.95
2549/2	103,003.09	1,073,691.-	1,949,711.-	2.38
2549/3	108,495.19	1,116,243.-	1,901,295.-	-2.48
2549/4	106,242.39	1,077,254.-	1,947,208.-	2.27

2550/1	106,763.31	1,111,612.-	2,051,979.-	5.38
2550/2	107,593.94	1,116,891.-	2,100,653.-	2.37
2550/3	109,944.20	1,151,939.-	2,050,702.-	-2.36
2550/4	109,971.03	1,118,580.-	2,137,367.-	2.76

ที่มา :

1. รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม เก็บรวบรวมจากรายงานประจำปีของกรมสรรพากร
2. ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เก็บรวบรวมจาก บัญชีประชาชาติสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 3.2

ข้อมูลที่ใช้ในการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม (ล้านบาท)

ปีงบประมาณ/ ไตรมาส	รายได้ ภาษีมูลค่าเพิ่ม	ผลิตภัณฑ์มวลรวม ในประเทศ	อัตราการขยายตัว ของ GDP
2551/1	117,682.94	2,226,643	4.18
2551/2	124,473.39	2,258,273	1.42
2551/3	127,346.44	2,315,715	2.54
2551/4	133,935.92	2,331,838	0.70
2552/1	115,941.55	2,174,909	-6.73
2552/2	100,693.99	2,168,645	-0.29
2552/3	104,204.94	2,237,497	3.17
2552/4	113,184.12	2,264,185	1.19
2553/1	110,934.62	2,375,280	4.91
2553/2	124,102.77	2,375,280	3.50

ที่มา :

1. รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม เก็บรวบรวมจากรายงานประจำปีของกรมสรรพากร
2. ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เก็บรวบรวมจากบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก รายงานประจำปีของกรมสรรพากร และจากบัญชีประชาชาติ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย

1. ข้อมูลผลการจัดเก็บรายได้ภาษีอากรของกรมสรรพากรรายไตรมาส และฐานภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปี ของกรมสรรพากร
2. ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และข้อมูลค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมจากบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

บทที่ 4 ผลการศึกษา

การศึกษาโครงสร้างรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย

การศึกษาวเคราะห์โครงสร้างรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2540 - 2552 โดยทำการศึกษาโครงสร้างรายได้ภาษีอากรที่สรรพากรจัดเก็บ และศึกษาโครงสร้างรายได้ของภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย

ตารางที่ 4.1

รายได้ภาษีอากรที่กรมสรรพากรจัดเก็บ ปีงบประมาณ 2540 – 2552						(ล้านบาท)
ปีงบประมาณ	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	ภาษีเงินได้นิติบุคคล	ภาษีมูลค่าเพิ่ม	ภาษีธุรกิจเฉพาะ	ภาษีอื่นๆ	รวม
2540	115,137	162,655	195,813	34,286	10,729	518,620
2541	122,945	99,480	232,388	35,241	8,912	498,966
2542	106,071	108,820	201,976	21,311	14,139	452,137
2543	91,790	145,554	192,510	17,015	14,452	461,322
2544	101,136	149,677	215,158	12,852	20,888	499,711
2545	108,371	170,415	228,196	13,715	23,585	544,281
2546	117,309	208,859	261,306	12,757	27,452	627,682
2547	135,155	261,890	316,134	20,024	39,033	772,236
2548	147,352	329,516	385,718	26,304	48,260	937,149
2549	170,079	374,689	417,772	30,623	64,036	1,057,200
2550	192,795	384,619	434,272	34,406	73,102	1,119,194
2551	204,847	460,650	503,439	25,133	82,011	1,276,080
2552	198,095	392,172	431,775	18,099	98,423	1,135,565

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง พ.ศ.2540 - 2552

ตารางที่ 4.2

สัดส่วนรายได้ภาษีอากรที่กรมสรรพากรจัดเก็บ ปีงบประมาณ 2540-2552 (ร้อยละ)

ปีงบ ประมาณ	ภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดา	ภาษีเงินได้ นิติบุคคล	ภาษี มูลค่าเพิ่ม	ภาษี ธุรกิจเฉพาะ	ภาษี อื่น	รวม
2540	22.20	31.36	37.75	6.61	2.06	100
2541	24.64	19.94	46.57	7.06	1.79	100
2542	23.46	24.08	44.67	4.71	3.13	100
2543	19.90	31.55	41.73	3.69	3.13	100
2544	20.24	29.95	43.06	2.57	4.18	100
2545	19.91	31.31	41.93	2.51	4.33	100
2546	18.69	33.27	41.63	2.03	4.37	100
2547	17.50	33.91	40.93	2.59	5.05	100
2548	15.72	35.16	41.16	2.81	5.15	100
2549	16.09	35.44	39.52	2.90	6.06	100
2550	17.23	34.37	38.80	3.07	6.53	100
2551	16.05	36.10	39.45	1.97	6.43	100
2552	17.40	34.44	37.92	1.59	8.65	100
ค่าเฉลี่ย	19.30	31.37	41.43	3.54	4.35	100

ที่มา. จากการคำนวณตัวเลขในตาราง 4.1

จากตารางที่ 4.1 การศึกษาโครงสร้างรายได้ภาษีสรรพากร ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2540 - 2552 พบว่า รายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากร ทุกประเภทมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น ยกเว้นช่วงปีงบประมาณ 2541 - 2542 ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นในประเทศไทย ผลการจัดเก็บภาษีรวมทุกประเภทปรากฏว่าเก็บได้ต่ำกว่าปีงบประมาณปีที่แล้ว คือ ปีงบประมาณ 2540 และ 2541 ตามลำดับ แต่หลังจากปีงบประมาณ 2542 ผลการจัดเก็บภาษีทุกประเภทมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น และในช่วงปีงบประมาณ 2552 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์แฮมเบอร์เกอร์ที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการจัดเก็บภาษีอากรทุกประเภทจัดเก็บได้ต่ำกว่าปีงบประมาณ 2551

จากตารางที่ 4.2 สัดส่วนรายได้ภาษีสรรพากร ในช่วงปีงบประมาณ 2540 – 2552 ปรากฏว่าภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีที่จัดเก็บได้ในสัดส่วนสูงสุด เฉลี่ยร้อยละ 41.43 รองลงมาคือ ภาษีเงินได้นิติบุคคล เฉลี่ยร้อยละ 31.37 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เฉลี่ยร้อยละ 19.30 ภาษีธุรกิจ เฉพาะเฉลี่ย ร้อยละ 3.54 และภาษีอื่นเฉลี่ยร้อยละ 4.35 จากตัวเลขดังกล่าวแสดงว่า ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีที่ทำรายได้ให้กับรัฐบาลในสัดส่วนที่สูงที่สุดในสัดส่วนของรายได้ภาษีที่ กรมสรรพากรจัดเก็บ

ตารางที่ 4.3

รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มและผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ปีงบประมาณ 2540 -2552 (ล้านบาท)

ปีงบประมาณ	ภาษีมูลค่าเพิ่ม	อัตรา การขยายตัว	ผลิตภัณฑ์มวลรวม ในประเทศ	อัตรา การขยายตัว
2540	195,813	6.29	4,699,943	4.21
2541	232,388	18.67	4,666,795	-0.71
2542	201,976	-13.09	4,607,310	-1.28
2543	192,510	-4.69	4,849,547	5.26
2544	215,158	11.67	5,101,367	5.19
2545	228,196	6.06	5,345,826	4.79
2546	261,306	14.51	5,780,452	8.13
2547	316,134	20.98	6,321,068	9.35
2548	385,718	22.01	6,920,178	9.48
2549	417,772	8.13	7,702,599	11.30
2550	434,272	3.95	8,310,671	7.89
2551	503,439	15.92	9,130,394	9.87
2552	413,755	-17.81	8,844,831	-3.13
เฉลี่ย		7.10		5.40

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง 2552

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากตารางที่ 4.3 จากการศึกษาโครงสร้างรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของรัฐบาล ในช่วงปีงบประมาณ 2540 - 2552 พบว่า ช่วงปีงบประมาณ 2540 รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม มีอัตราการ

ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.29 เทียบกับปีงบประมาณ 2539 ปีงบประมาณ 2541 รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น เป็นร้อยละ 18.67 ปีงบประมาณ 2542 รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มมีอัตราการขยายตัวลดลง ร้อยละ 13.09 ปีงบประมาณ 2543 รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มมีอัตราการขยายตัวลดลง ร้อยละ 4.69 ปีงบประมาณ 2544 รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 11.67 ปีงบประมาณ 2545 รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.06 ปีงบประมาณ 2546 รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.51 ปีงบประมาณ 2547 รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มมีอัตราการขยายตัว ร้อยละ 20.98 ปีงบประมาณ 2548 รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.01 ปีงบประมาณ 2549 รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มมีอัตราการขยายตัว ร้อยละ 8.13 ปีงบประมาณ 2550 รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 3.95 ปีงบประมาณ 2551 รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มมีอัตราการขยายตัวขยายตัวร้อยละ 15.92 และ ปีงบประมาณ 2552 รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มมีอัตราการขยายตัวลดลงร้อยละ 17.81 เฉลี่ยอัตราการขยายตัวของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ร้อยละ 7.10

จากการพิจารณาอัตราการขยายตัวของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม และอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ พบว่า มีอัตราการขยายตัวไปในทิศทางเดียวกัน ยกเว้นช่วงปีงบประมาณ 2541 ซึ่งมีอัตราการขยายตัวไปในทิศทางตรงข้าม กล่าวคือ อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศขยายตัวลดลงร้อยละ 0.71 แต่รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 18.67 ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากในช่วง 16 สิงหาคม 2540 ถึง 31 มีนาคม 2542 รัฐบาลได้ใช้อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละ 10 ทำให้รัฐบาลสามารถจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มได้สูงขึ้น

ผลการศึกษาการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย

ผลการศึกษาการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย ประกอบด้วย 2 ส่วน ในส่วนแรก เป็นผลการศึกษาการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทยโดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ขั้นตอนการศึกษาแยก ผลการคำนวณค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และผลการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มโดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สำหรับการศึกษาส่วนที่สอง เป็นการศึกษาปัญหาของการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทยโดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ดังนี้

ผลการศึกษารายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทยโดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

1. การคำนวณค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

การศึกษาได้คำนวณค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยการนำผลคูณระหว่างค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ต่อค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน ที่ได้จัดผลของมาตรการทางภาษีออกแล้ว และ ค่าความยืดหยุ่นของค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ โดยแยกผลการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน คือ

1.1 ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน

$$\begin{array}{l} \log \text{ VAT} = -12.2980 + 1.7176 \log \text{ CONS} - 0.0025 \text{ D} \quad \dots 1 \\ \text{t-stat} \quad \quad (-8.6322) \quad (16.4178) \quad \quad (-0.0723) \end{array}$$

$$\text{R-squared} = 0.9746$$

$$\text{Adjusted R-squared} = 0.9728$$

$$\text{F-statistic} = 479.1167$$

$$\text{D.W.} = 1.7191$$

จากการศึกษาแบบจำลองการคำนวณหาค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน ได้ค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

1. ค่า R - squared : R^2 ได้ค่า $R^2 = 0.97$ แสดงว่าการเปลี่ยนแปลงของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระต่างๆ ในแบบจำลองร้อยละ 97 และเกิดจากปัจจัยอื่นอีกร้อยละ 3 จึงนับได้ว่าสมการที่ได้สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มได้ดี

2. ค่าของ Durbin-Watson เป็นค่าที่ทดสอบตัวคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน โดยตามแบบจำลอง ค่า Explanatory variables เท่ากับ 2 และจำนวน observations เท่ากับ 28 ตั้งสมมติฐานหลักว่าตัวคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กัน และสมมติฐานรองตัวคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน พบว่า จากการประมาณค่าตามแบบจำลอง ได้ค่า Durbin-Watson เท่ากับ 1.7191 มากกว่าพื้นที่ระหว่าง 1.255 และ 1.560 สรุปได้ว่าตัวคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กัน

3. ค่า t-statistic ที่คำนวณได้ปรากฏว่า ตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คือ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน (มีค่า t-statistic เท่ากับ 16.4178) และการเปลี่ยนแปลงฐานภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (มีค่า t-statistic เท่ากับ -0.3780)

ผลการศึกษาแบบจำลองการคำนวณหาค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ต่อค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน พบว่า การเปลี่ยนแปลงรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับค่าใช้จ่ายในการบริโภคของประชาชน แต่มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้ามกับมาตรการเปลี่ยนแปลงฐานภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตัวแปรค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนเป็นตัวกำหนดรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม มีความยืดหยุ่นเท่ากับ 1.7176 ณ ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 หมายความว่า ถ้าค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนเพิ่มขึ้นไปร้อยละ 1 จะทำให้รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 1.7176 ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทยจัดเก็บจากฐานการบริโภค ถ้าค่าใช้จ่ายในการบริโภคเพิ่มขึ้น รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มจะสูงขึ้นด้วย รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มจึงมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน

พิจารณาตัวแปรหุ่น ซึ่งแทนฐานภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มของกิจการขนาดย่อม สำหรับผู้ประกอบการที่มีรายได้จากการขายสินค้าและบริการไม่เกิน 1,200,000 บาท/ปี ช่วงไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2544 ถึง ไตรมาสที่ 2 ปีงบประมาณ 2548 และ ฐานภาษีมูลค่าเพิ่มมูลค่าเพิ่มที่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มของกิจการขนาดย่อม สำหรับผู้ประกอบการที่มีรายได้จากการขายสินค้าและบริการไม่เกิน 1,800,000 บาท/ปี ช่วงไตรมาสที่ 3 ปีงบประมาณ 2548 ถึง ไตรมาสที่ 4 ปีงบประมาณ 2550 พบว่า ปัจจัยดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม

1.2 ค่าความยืดหยุ่นของค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

$$\begin{array}{l} \log \text{CONS} = 0.7668 + 0.9065 \log \text{GDP} \quad \text{..... 2} \\ \text{t-stat} \quad \quad (1.6526) \quad (27.9152) \end{array}$$

$$R\text{-squared} = 0.9677$$

$$\text{Adjusted R-squared} = 0.9665$$

$$F\text{-statistic} = 779.2582$$

$$D.W. = 1.7434$$

จากการศึกษาแบบจำลองการคำนวณหาค่าความยืดหยุ่นของค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ได้ค่าสถิติดังนี้

1. ค่า R - squared : R^2 ได้ค่า $R^2 = 0.97$ แสดงว่าการเปลี่ยนแปลงของฐานภาษีมูลค่าเพิ่มเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในแบบจำลองร้อยละ 97 และเกิดจากปัจจัยอื่นอีกร้อยละ 3 จึงนับได้ว่าสมการที่ได้สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มได้ดี

2. ค่าของ Durbin-Watson เป็นค่าที่ทดสอบตัวคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน โดยตามแบบจำลอง ค่า Explanatory variables เท่ากับ 1 และจำนวน observations เท่ากับ 28 ตั้งสมมติฐานหลักว่าตัวคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กัน และสมมติฐานรองตัวคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน พบว่าจากการประมาณค่าตามแบบจำลอง ได้ค่า Durbin-Watson เท่ากับ 1.7434 ซึ่งมากกว่า พื้นที่ระหว่าง 1.328 และ 1.476 สรุปได้ว่าตัวคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กัน

3. ค่า t-statistic ที่คำนวณได้ปรากฏว่า ตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคาปัจจุบัน (มีค่า t-statistic เท่ากับ 27.9152)

ผลการศึกษาแบบจำลองคำนวณหาค่าความยืดหยุ่นของค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ พบว่า การเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายในการบริโภคของประชาชนมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เป็นตัวกำหนดค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน มีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.9065 ณ ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 หมายความว่า ถ้าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนจะเพิ่มขึ้นไปร้อยละ 0.9065 เมื่อเศรษฐกิจขยายตัวจะทำให้รายได้ของประชาชนเพิ่มขึ้น จะทำให้ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนเพิ่มขึ้นด้วย ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนจึงมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

1.3 ค่าความยืดหยุ่นของภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

$$\begin{aligned} E &= 1.7176 * 0.9065 && \dots\dots 3 \\ &= 1.5570 \end{aligned}$$

ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศได้จาก ผลคูณของค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ต่อค่าใช้จ่ายในการบริโภคของประชาชน จากสมการที่ 1 และ ค่าความยืดหยุ่นของฐานภาษีหรือค่าใช้จ่ายในการบริโภคของประชาชน ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ จากสมการที่ 2 จะได้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เท่ากับ 1.5570 หมายความว่า ถ้าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.5570 เมื่อถ้าเศรษฐกิจขยายตัว ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายในการบริโภคเพิ่มขึ้น รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มจะสูงขึ้นด้วย รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ จึงมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน

2. การพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย

ในการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย จะใช้ค่าความยืดหยุ่นของภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ทำการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มเปรียบเทียบกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้จริง โดยใช้แบบจำลอง ดังนี้

$$T_{t+1} = T_t * 1 + E * \text{GDP Growth} \quad \dots\dots 4$$

ตารางที่ 4.4

ผลการพยากรณ์ได้ภาษีมูลค่าเพิ่มเทียบกับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้จริง (ล้านบาท)					
ปีงบประมาณ/ ไตรมาส	ภาษีมูลค่าเพิ่ม ที่เก็บได้จริง	GDP Growth	ผลการพยากรณ์ รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม	ผลต่าง	ร้อยละ
2551/1	117,682.94	4.18	117,128.23	554.71	0.47
2551/2	124,473.39	1.42	120,284.84	4,188.55	3.48
2551/3	127,346.44	2.54	129,396.04	- 2,049.60	- 1.58
2551/4	133,935.92	0.70	128,734.39	5,201.53	4.04
2552/1	115,941.55	- 6.73	119,901.30	- 3,959.47	- 3.30
2552/2	98,693.99	- 0.29	115,418.32	- 14,724.33	-12.76
2552/3	104,204.94	3.17	105,663.93	- 1,458.99	- 1.38
2552/4	113,184.12	1.19	106,135.68	4,798.94	4.52
2553/1	121,303.00	4.91	119,415.43	1,887.57	1.58
2553/2	124,102.77	3.50	127,913.41	- 3,810.64	- 2.98
เฉลี่ย					3.60

ที่มา : จากการคำนวณ

จากตารางที่ 4.4 ผลการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มเทียบกับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่กรมสรรพากรจัดเก็บได้จริง ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2551 ถึงไตรมาสที่ 2 ปีงบประมาณ 2553 รวมทั้งหมด 10 ไตรมาส พบว่า ผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริง อยู่ในช่วงร้อยละ 0.47 - 12.76 ผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริง อยู่ในช่วงร้อยละ 0 - 1 มีทั้งหมด 1 ไตรมาส คือ ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2551 ผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริง อยู่ในช่วงร้อยละ 1 - 2 มีทั้งหมด 3 ไตรมาส คือ ไตรมาสที่ 3 ปีงบประมาณ 2551 ไตรมาสที่ 3 ปีงบประมาณ 2552 และ ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2553 ผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริง อยู่ในช่วงร้อยละ 2 - 3 มีทั้งหมด 1 ไตรมาส คือ ไตรมาสที่ 2 ปี 2553 ผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริง อยู่ในช่วงร้อยละ 3 - 4 มีทั้งหมด 2 ไตรมาส คือ ไตรมาสที่ 2 ปีงบประมาณ 2551 และ ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2552 ผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่

จัดเก็บได้จริง อยู่ในช่วงร้อยละ 4-5 มีทั้งหมด 2 ไตรมาส คือ ไตรมาสที่ 4 ปีงบประมาณ 2551 และไตรมาสที่ 4 ปีงบประมาณ 2552 และผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริง อยู่ในช่วงร้อยละ 12-13 มีทั้งหมด 1 ไตรมาส คือ ไตรมาสที่ 2 ปีงบประมาณ 2552 เฉลี่ยผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริง รวมทั้ง 10 ไตรมาส อยู่ที่ร้อยละ 3.60

ผลการเปรียบเทียบ รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มจากการพาณิชย์ กับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่กรมสรรพากรจัดเก็บได้จริง สรุปได้ว่าผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริงไม่เกินร้อยละ 5 จำนวน 9 ไตรมาส ได้แก่ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2551 ถึงไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2552 ไตรมาสที่ 3 ปีงบประมาณ 2552 และ ไตรมาสที่ 2 ปีงบประมาณ 2553 ผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริง มากกว่าร้อยละ 10 จำนวน 1 ไตรมาส ได้แก่ ไตรมาสที่ 2 ปีงบประมาณ 2552

ตารางที่ 4.5

ประมาณการรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มเทียบกับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้จริง (ล้านบาท)				
ปีงบประมาณ/ ไตรมาส	ภาษีมูลค่าเพิ่ม ที่เก็บได้จริง	ประมาณการ รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม	ผลต่าง	ร้อยละ
2551/1	117,682.94	116,797	885.94	0.76
2551/2	124,473.39	117,809	6,664.39	5.66
2551/3	127,346.44	122,247	- 5,099.44	- 4.17
2551/4	133,935.92	124,210	9,725.92	7.83
2552/1	115,941.55	124,443	- 8,501.45	- 6.83
2552/2	98,693.99	136,114	- 37,420.01	-27.49
2552/3	104,204.94	138,523	-34,318.06	-24.77
2552/4	113,184.12	143,420	-30,235.88	-21.08
2553/1	121,303.00	102,789	18,514	18.01
2553/2	124,102.77	99,485	-24,617.77	-24.75
เฉลี่ย				14.10

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง พ.ศ.2551 — 2553

จากตารางที่ 4.5 ประเมินการรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของรัฐบาลเทียบกับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้จริง ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2551 ถึงไตรมาสที่ 2 ปีงบประมาณ 2553 รวมทั้งหมด 10 ไตรมาส พบว่า ผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริง อยู่ในช่วงร้อยละ 0.76—27.49 ต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริง อยู่ในช่วงร้อยละ 0 - 1 มีทั้งหมด 1 ไตรมาส คือ ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2551 ผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริง อยู่ในช่วงร้อยละ 4 - 5 มีทั้งหมด 2 ไตรมาส คือ ไตรมาสที่ 2 ปีงบประมาณ 2551 และ ไตรมาสที่ 3 ปีงบประมาณ 2551 ผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริง อยู่ในช่วงร้อยละ 6 - 7 มีทั้งหมด 1 ไตรมาส คือ ไตรมาสที่ 1 ปี 2552 ผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริง อยู่ในช่วงร้อยละ 7 - 8 มีทั้งหมด 1 ไตรมาส คือ ไตรมาสที่ 4 ปีงบประมาณ 2551 ผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริง อยู่ในช่วงร้อยละ 18 - 19 มีทั้งหมด 1 ไตรมาส คือ ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2553 ผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริง อยู่ในช่วงร้อยละ 21 - 22 มีทั้งหมด 1 ไตรมาส คือ ไตรมาสที่ 4 ปีงบประมาณ 2552 ผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริง อยู่ในช่วงร้อยละ 24 - 25 มีทั้งหมด 2 ไตรมาส คือ ไตรมาสที่ 3 ปีงบประมาณ 2552 และ ไตรมาสที่ 2 ปีงบประมาณ 2553 ผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริง อยู่ในช่วงร้อยละ 27 - 28 มีทั้งหมด 1 ไตรมาส คือ ไตรมาสที่ 2 ปีงบประมาณ 2552 เฉลี่ยผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริง รวมทั้ง 10 ไตรมาส อยู่ที่ร้อยละ 14.10

ผลการเปรียบเทียบประมาณการรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของรัฐบาล กับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้จริง สรุปได้ว่า ผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริงไม่เกินร้อยละ 5 จำนวน 2 ไตรมาส ได้แก่ ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2551 และ ไตรมาสที่ 3 ปีงบประมาณ 2551 ผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริงระหว่าง ร้อยละ 5- 10 จำนวน 3 ไตรมาส ได้แก่ ไตรมาสที่ 2 ปีงบประมาณ 2551 ไตรมาสที่ 4 ปีงบประมาณ 2551 และ ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2552 ผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าที่จัดเก็บได้จริงมากกว่าร้อยละ 10 จำนวน 5 ไตรมาส ได้แก่ ได้แก่ ไตรมาสที่ 2 ปีงบประมาณ 2552 ถึง ไตรมาสที่ 2 ปีงบประมาณ 2553

จากการเปรียบเทียบผลการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม กับประมาณการรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของรัฐบาล ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2551 ถึงไตรมาสที่ 2 ปีงบประมาณ 2553 ใน รวมทั้งหมด 10 ไตรมาส พบว่า ผลการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม มีผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้จริง เฉลี่ยร้อยละ 3.60 ส่วนการประมาณการรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของรัฐบาล มีผลต่างที่มีค่ามากหรือน้อยกว่าภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้จริง เฉลี่ยร้อยละ 14.10

ปัญหาของการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย

1. การพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทยโดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ผลที่ได้จากการพยากรณ์จะแม่นยำเพียงใดขึ้นอยู่กับตัวแปรที่นำมาใช้ในการคำนวณค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม และตัวเลขการคาดการณ์อัตราขยายตัวของเศรษฐกิจของประเทศ ที่จะต้องนำมาใช้ในแบบจำลองการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม

2. ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ที่ใช้ในการพยากรณ์จะคงที่ตลอดช่วงเวลาที่ทำการพยากรณ์ ดังนั้นจึงไม่ควรทำการพยากรณ์ช่วงเวลาที่ยาวนาน

บทที่ 5

สรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

1. การศึกษาโครงสร้างรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย พบว่า ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีที่ทำรายได้ให้กับรัฐบาลในสัดส่วนสูง และผลการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

2. การศึกษาการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย แยกผลการศึกษาออกสองส่วน คือ การศึกษาการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย โดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ประกอบด้วย 1) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ถ้าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศขยายตัว ย่อมทำให้รายได้ของประชาชนสูงขึ้น ทำให้การบริโภคเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น ค่าใช้จ่ายในการบริโภคจึงมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ 2) ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศขยายตัว ย่อมทำให้รายได้ของประชาชนสูงขึ้น ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนจะเพิ่มขึ้น ทำให้รัฐบาลจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มได้สูงขึ้นด้วย ดังนั้น รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน 3) การเปลี่ยนแปลงฐานภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงฐานภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม จากเดิม 1,200,000 บาทต่อปี เป็น 1,800,000 บาทต่อปี ปัจจัยดังกล่าว ไม่มีนัยสำคัญต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม และผลการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มโดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ พบว่า ผลการพยากรณ์มีความใกล้เคียงกับผลการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มที่กรมสรรพากรสามารถจัดเก็บได้จริง แสดงว่าแบบจำลองที่ใช้ในการพยากรณ์มีความแม่นยำสูง ในส่วนของการศึกษาปัญหาการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย โดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ พบว่า ความแม่นยำในการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย ขึ้นอยู่กับความถูกต้องของตัวแปรที่ใช้ในการคำนวณค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และตัวเลขคาดการณ์อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย และไม่ควรทำการพยากรณ์ช่วงเวลาที่ยาวนาน

การอภิปรายผล

การศึกษาโครงสร้างรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2540 - 2552 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา พบว่า ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีที่ทำรายได้ให้กับรัฐบาลในสัดส่วนสูงที่สุดของรายได้จากการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพากร โดยจัดเก็บได้เฉลี่ยร้อยละ 41.43 ของรายได้ภาษีอากรที่กรมสรรพากรจัดเก็บได้ทั้งหมด ผลการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ยกเว้นปีงบประมาณ 2542, 2543 และ 2552 ผลการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของกรมสรรพากรต่ำกว่าปีงบประมาณ 2541, 2542 และ 2551 ตามลำดับ โดยอัตราการขยายตัวของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม เฉลี่ยร้อยละ 7.10 และผลการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

การศึกษาการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย แยกผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ผลการศึกษาส่วนแรก เป็นผลการศึกษาการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย โดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ สำหรับผลการศึกษาส่วนที่สอง เป็นการศึกษาถึงปัญหาของการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ซึ่งผลการศึกษาปรากฏดังนี้

ผลการศึกษาส่วนแรก เป็นผลการศึกษาการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย ซึ่งแยกผลการศึกษาออกเป็น ผลการศึกษาค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และผลการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

1. ผลการศึกษาค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยการนำผลคูณระหว่างค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนที่ได้จัดผลของมาตรการทางภาษีออกแล้ว และค่าความยืดหยุ่นของค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ปรากฏผลดังนี้

1.1 ผลการศึกษาค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ต่อค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน มีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 1.7176 ซึ่งมากกว่า 1 แสดงว่า รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนได้ดี หมายความว่า ถ้า

ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนเพิ่มขึ้นไป ร้อยละ 1 จะทำให้รัฐบาลสามารถจัดเก็บรายได้ ภาษีมูลค่าเพิ่มได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.7176

1.2 ผลการศึกษาค่าความยืดหยุ่นของค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.9065 ซึ่งน้อยกว่า 1 แสดงว่า ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศได้น้อย หมายความว่า ถ้าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1 ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนจะเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นไปร้อยละ 0.9065

1.3 ผลการศึกษาค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ซึ่งได้จากการนำผลคูณของค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อฐานค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน และค่าความยืดหยุ่นของค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มีค่าความยืดหยุ่น เท่ากับ 1.5570 ซึ่งมากกว่า 1 แสดงว่า รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศได้ดี หมายความว่า ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมีบทบาทในการหารายได้ให้แก่รัฐบาล และการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้ดี กล่าวคือ ถ้าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1 รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มจะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.5570

2. ผลการศึกษากการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย โดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยตัวแปรที่ใช้ในการพยากรณ์ ได้แก่ รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มไตรมาสที่ $t-1$ ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มีค่าเท่ากับ 1.5570 และอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจ ไตรมาสที่ t ทำการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มตั้งแต่ ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2551 ถึง ไตรมาสที่ 2 ปีงบประมาณ 2553 รวมทั้งหมด 10 ไตรมาส พบว่า ผลการพยากรณ์คลาดเคลื่อนไปจากผลจัดเก็บจริง ตั้งแต่ร้อยละ 0.47 ถึงร้อยละ 4.52 จำนวน 9 ไตรมาส และผลการพยากรณ์คลาดเคลื่อนไปจากผลจัดเก็บจริง ร้อยละ 12.76 จำนวน 1 ไตรมาส

ผลการศึกษาส่วนที่สอง เป็นผลการศึกษาปัญหาของการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ พบว่า ผลการพยากรณ์จะมีความแม่นยำเพียงใดขึ้นอยู่กับตัวแปรที่นำมาใช้ในการคำนวณค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม และตัวเลขการคาดการณ์อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจของประเทศ ที่จะต้อง

นำมาใช้ในแบบจำลองการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม และการพยากรณ์ในช่วงระยะเวลาที่ยาวเกินไปจะทำให้ผลการพยากรณ์มีความคลาดเคลื่อนสูง เนื่องจากค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ที่ใช้ในการคำนวณจะคงที่ตลอดช่วงระยะเวลาที่ทำการพยากรณ์

ข้อเสนอแนะ

การนำผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้นำไปใช้ในการพยากรณ์ เพื่อใช้ในการจัดทำประมาณการรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของกรมสรรพากร ควรคำนึงถึงความแม่นยำของตัวแปรที่ใช้ในการคำนวณค่าความยืดหยุ่น รวมทั้งความแม่นยำในการคาดการณ์อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

เพื่อให้ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มได้ถูกต้องแม่นยำ การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์จังหวัด หรือภาค โดยใช้ตัวแปรทางเศรษฐกิจในระดับจังหวัด และในระดับภาค ได้แก่ รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน ผลิตภัณฑ์จังหวัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำประมาณการรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นรายจังหวัด หรือรายภาค แต่ไม่ควรทำการพยากรณ์เป็นช่วงระยะเวลายาวนาน และควรศึกษาวิธีการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยใช้ตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศแต่ละสาขาการผลิต เปรียบเทียบกับการพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยใช้ข้อมูลในการศึกษาในช่วงระยะเวลาเดียวกัน และเปรียบเทียบผลการพยากรณ์ทั้ง 2 วิธี ว่ามีความแตกต่างจากผลการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้จริงมากน้อยเพียงใด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- วาสนา โรจนจิณ “ภาษีอากรและความจำเป็นโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย”
วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2528
- รัตนาวรรณ ดวงแก้ว “บทบาทของภาษีสรรพากรกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของ
ประเทศไทย” วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช 2545
- สุชาติ พุททมอญ “ศึกษาเรื่องกรวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม” วิทยานิพนธ์
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2548
- สฤตรัตน์ พุทรมิถินประทีป “การพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย” สารนิพนธ์
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2549
- บังอร กันตรีมูล “การพยากรณ์การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา” สารนิพนธ์เศรษฐศาสตร์
มหาบัณฑิต เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2549
- กฤษณา เรืองศรี “การพยากรณ์รายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคลของประเทศไทย” วิทยานิพนธ์
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2550
- กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร กรุงเทพมหานคร
- กรมสรรพากร รายงานประจำปี (พ.ศ.2540-2552) กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ประมาณการเศรษฐกิจไทย (พ.ศ.2552) กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ <http://www.nesdb.go.th> ผลิตภัณฑ์
มวลรวมในประเทศ (เข้าถึง 5 พฤษภาคม 2553)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย

ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย

1. ความเป็นมาของภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย

ประเทศไทยได้นำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2535 เป็นผลมาจากการที่เศรษฐกิจของประเทศไทยขยายตัวอย่างรวดเร็ว ฐานะทางเศรษฐกิจการเงินการคลังของประเทศมั่นคงขึ้นมาก และมีกรกล่าวถึงความไม่เหมาะสมของโครงสร้างภาษีการค้าต่อเศรษฐกิจของประเทศ ที่เกิดจากความซ้ำซ้อนของระบบภาษีการค้าที่เป็นอยู่ ความหลากหลายของโครงสร้างอัตราภาษี ซึ่งไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคตแล้ว และสาเหตุอีกประการหนึ่งมาจากเหตุผลทางด้านภาษีอากรกล่าวคือความสามารถในการหารายได้ของรัฐผ่านเครื่องมือทางภาษีการค้าและภาษีศุลกากรได้ลดน้อยลงเป็นลำดับ กระทรวงการคลัง จึงได้เสนอพิจารณายกเลิกภาษีการค้า และนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทน โดยภาษีมูลค่าเพิ่มดังกล่าวจะมีอัตราเดียวที่ใช้กับสินค้าและบริการทุกชนิด สำหรับสินค้าใดที่มีเหตุผลทางเศรษฐกิจที่จะเก็บสูงกว่าอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม ให้เก็บภาษีสรรพสามิตเพิ่มเติมจากภาษีมูลค่าเพิ่ม

การนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้นี้ นับเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญต่อระบบภาษีอากรของประเทศไทยเป็นการปฏิรูปภาษีการค้าครั้งใหญ่ทำให้ระบบภาษีอากรของประเทศไทยมีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน และเอื้ออำนวยต่อการลงทุน การส่งออก และการขยายตัวอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจ เนื่องจากภาษีมูลค่าเพิ่มไม่มีความซ้ำซ้อนของภาระภาษีดังเช่นภาษีการค้า นอกจากนี้ภาษีมูลค่าเพิ่มทำให้เกิดความเป็นธรรมและความสะดวกต่อการปฏิบัติของผู้เสียภาษีอีกด้วย

2. ความหมายของภาษีมูลค่าเพิ่ม

อรุณี อย่างธรา และคณะ (2542) ได้กล่าวถึงภาษีมูลค่าเพิ่มว่า ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax หรือใช้ตัวย่อว่า VAT) คือภาษีที่รัฐบาลเรียกเก็บจากมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นในแต่ละขั้นตอนการผลิตสินค้าหรือบริการ และการจำหน่ายสินค้าหรือบริการชนิดต่าง ๆ โดยผู้ประกอบการเป็นผู้มีหน้าที่เก็บจากลูกค้า แล้วนำภาษีมูลค่าเพิ่มไปชำระให้แก่รัฐบาล

ศกภาพรรณ พรหมสาขา ณ สกลนคร (2550) ได้ให้ความหมายของภาษีมูลค่าเพิ่มว่าภาษี

มูลค่าเพิ่ม หมายถึง ภาษีที่เก็บจากการขายสินค้าและบริการของผู้ผลิตสินค้า หรือผู้บริการ ผู้นำเข้า โดยจัดเก็บเฉพาะมูลค่าที่เพิ่มขึ้น การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มมีขอบเขตกว้างขวาง และครอบคลุมทุกขั้นตอนในการผลิตการจำหน่ายและให้บริการเบญจมาศ อภิสติธิ์ภิญโญ และคณะกล่าวถึงภาษีมูลค่าเพิ่มว่า ภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นการเก็บภาษีจากการขายสินค้าหรือการให้บริการในแต่ละขั้นตอนการผลิตและจำหน่ายสินค้าหรือบริการเหล่านั้น ทั้งที่ผลิตภายในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศ โดยส่วนที่เก็บเพิ่มนั้นเรียกว่า “มูลค่าเพิ่ม” ภาษีมูลค่าเพิ่มจึงเป็นภาษีที่ผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มจะทำการเรียกเก็บจากผู้ซื้อสินค้าหรือรับบริการต่างๆ ที่เป็นคนสุดท้าย รวมถึงการเก็บภาษีทุกขั้นตอนของการผลิต หรือการขายสินค้าหรือการให้บริการจากนั้นผู้ประกอบการจะนำภาษีที่เก็บได้ส่งให้กับสรรพากรทุกเดือน

ความหมายของภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีที่จัดเก็บจากมูลค่าที่เพิ่มขึ้นของสินค้าและบริการ ในแต่ละขั้นตอนการผลิตและการจำหน่าย โดยผู้ประกอบการมีหน้าที่เรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากผู้ซื้อหรือผู้รับบริการ แล้วนำภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้ไปส่งให้กับสรรพากร

3. หลักการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย

หลักการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย มีหลักการจัดเก็บที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. หลักการจัดเก็บภาษีจากการบริโภค การจัดเก็บภาษีจากฐานการบริโภคนี้ เป็นรูปแบบของภาษีมูลค่าเพิ่มที่มุ่งจัดเก็บภาษีจากการบริโภคเป็นสำคัญ ยอมให้มีการหักรายจ่ายจากการลงทุนทั้งหมด สาเหตุที่รัฐบาลเลือกใช้ภาษีมูลค่าเพิ่มเพื่อการบริโภคก็เนื่องมาจากว่าในระบบภาษีอากรของไทยเรามีภาษีเงินได้(รวมภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล) เป็นเครื่องมือหลักในการกระจายรายได้ให้เป็นธรรม ภาษีศุลกากรเป็นเครื่องมือหลักในการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ ภาษีสรรพสามิตเป็นเครื่องมือหลักในการจำกัดการบริโภคสินค้าที่รัฐบาลไม่ส่งเสริมให้มีการบริโภคมกเกินไป รูปแบบของภาษีที่รัฐบาลใช้เป็นเครื่องมือในการหารายได้ควรมีลักษณะเป็นกลางไม่บิดเบือนทางเศรษฐกิจหรือบิดเบือนการทำงานของกลไกตลาด และการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการผลิตและการบริโภคเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ภาษีมูลค่าเพิ่มแบบการบริโภคเหมาะกับประเทศไทยเพราะเป็นภาษีที่เอื้ออำนวยต่อการลงทุนและการผลิต สะดวกและง่ายต่อการจัดเก็บ และเอื้ออำนวยต่อการส่งออก

2. หลักการจัดเก็บเต็มรูปแบบ การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มตามหลักการจัดเก็บเต็มรูปแบบนี้ จะจัดเก็บทุกขั้นตอนการผลิตสินค้าและบริการกล่าวคือ จะจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มตั้งแต่ขั้นการผลิต การขายส่ง จนถึงการขายปลีก โดยจัดเก็บจากมูลค่าที่เพิ่มขึ้นในแต่ละขั้นตอน และกำหนดอัตราภาษีปกติไว้เพียงอัตราเดียว ทั้งนี้เพื่อให้ภาษีมูลค่าเพิ่มบรรลุวัตถุประสงค์ในการเป็นเครื่องมือในการหารายได้ ไม่บิดเบือนทางเศรษฐกิจ ไม่ยุ่งยากและสะดวกต่อการจัดเก็บ

3. หลักคั่นทางและปลายทาง การจัดเก็บภาษีที่เก็บจากสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ มีหลักการจัดเก็บสองหลักด้วยกัน คือ

1. หลักคั่นทาง มุ่งจัดเก็บภาษีจากสินค้าที่ผลิตในประเทศที่ผลิต โดยไม่คำนึงว่าสินค้านั้นจะใช้บริโภคในประเทศใด หลักการนี้ถือหลักว่าสินค้าใดก็ตามผลิตในประเทศใดต้องเสียภาษีในประเทศนั้น ดังนั้น การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มตามหลักคั่นทางจะจัดเก็บจากมูลค่าเพิ่มที่เกิดขึ้นภายในประเทศทั้งหมด แต่สินค้านำเข้าจากต่างประเทศจะไม่ถูกเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มเพราะถือว่าได้เสียตามหลักคั่นทางแล้ว

2. หลักปลายทาง มุ่งจัดเก็บภาษีจากสินค้าและบริการทุกชนิดในประเทศที่มีการบริโภคสินค้านั้น ตามหลักการนี้ถือหลักว่าสินค้าใดก็ตามไม่ว่าจะผลิตในประเทศใด ถ้าสินค้านั้นถูกบริโภคในประเทศใดต้องเสียภาษีในประเทศนั้น ดังนั้นการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มตามหลักปลายทางจะไม่เก็บภาษีจากสินค้าส่งออกเพราะถือว่าผู้ซื้อในต่างประเทศเป็นผู้แบกรับภาระภาษี แต่สินค้านำเข้าจะถูกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มเพราะถือว่าสินค้านั้นมีการบริโภคในประเทศ

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าการจัดเก็บภาษีตามหลักคั่นทางจะเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากการส่งออก แต่ไม่เก็บภาษีจากการนำเข้า ส่วนการจัดเก็บภาษีตามหลักปลายทางจะไม่เก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากการส่งออก แต่จะเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้า หลักคั่นทางจึงเป็นการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มที่ไม่ส่งเสริมการส่งออก ส่วนหลักปลายทางจะเก็บการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มที่ส่งเสริมการส่งออก ดังนั้น รัฐบาลจึงเลือกการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มกับสินค้าส่งออกตามหลักปลายทางในอัตราร้อยละศูนย์ ทั้งนี้มีเหตุผล 5 ด้วยกัน คือ

ประการแรก หลักปลายทางเป็นการส่งเสริมการส่งออก เพราะไม่เก็บภาษีจากการส่งออก แต่เก็บจากสินค้านำเข้า ทำให้สินค้าส่งออกของไทยมีความสามารถในการแข่งขันกับสินค้าต่างประเทศได้สูงขึ้น

ประการที่สอง หลักปลายทางเป็นหลักที่ทุกประเทศที่ใช้ภาษีมูลค่าเพิ่มใช้ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการส่งออกสินค้าของตนให้มีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

ประการที่สาม หลักปลายทางสอดคล้องกับความรู้สึกของสาธารณชนเพราะการเก็บภาษีจากสินค้านำเข้าเท่ากับสินค้าชนิดเดียวกันกับสินค้าที่ผลิตในประเทศ เป็นสิ่งที่ไม่ขัดกับความรู้สึกของประชาชน และทำให้เกิดความเป็นธรรมกับสินค้าที่ผลิตและขายในประเทศ

ประการที่สี่ การเลือกหลักปลายทางเป็นการสอดคล้องกับระเบียบเศรษฐกิจของโลก เพราะทุกประเทศที่ใช้ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มเลือกใช้หลักปลายทาง

ประการที่ห้า หลักปลายทางทำให้สะดวกต่อการกำหนดภาระขั้นสุดท้ายของภาษี

4. หลักการใช้ใบเสร็จเป็นหลักฐานในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ประเทศไทยเลือกใช้เป็นภาษีมูลค่าเพิ่มแบบการบริโภค และใช้วิธีการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม กล่าวคือ ผู้มีหน้าที่เสียภาษีต้องเสียโดยใช้วิธีเครดิตภาษี ซึ่งได้จากการใช้ภาษีขายลบด้วยภาษีซื้อ โดยภาษีขายเป็นหน้าที่ของผู้ขายสินค้าหรือบริการเรียกเก็บภาษีเมื่อตอนขายสินค้าหรือบริการและได้ออกใบกำกับภาษีให้กับผู้ซื้อ ส่วนภาษีซื้อเป็นภาษีที่ผู้ประกอบการถูกเรียกเก็บเมื่อตอนซื้อสินค้าและบริการชั้นกลางหรือสินค้านำเข้า และได้ใบกำกับภาษีจากผู้ขาย เมื่อมีภาษีซื้อและภาษีขายผู้ประกอบการแต่ละรายต่างก็ต้องการใบกำกับภาษีเป็นหลักฐานในการยื่นเสียภาษี ช่วยให้เกิดการตรวจสอบกันเองในระหว่างผู้ประกอบการ และยังช่วยให้รัฐบาลสามารถตรวจสอบต้นตอของภาษี เพราะใบเสร็จจะบอกว่าจำหน่ายมาจากแหล่งใด ในระยะยาวจะช่วยดึงผู้มีหน้าที่เสียภาษีให้เข้าสู่ระบบได้มากขึ้น ทำให้รัฐบาลมีรายได้มากขึ้น

4. การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม

ภาษีมูลค่าเพิ่มจัดเก็บจากกิจการ 3 ประเภท คือ

1. การขายสินค้าในราชอาณาจักร “ขาย” หมายความว่า การจำหน่าย จ่ายโอน สินค้าไม่ว่าจะมีประโยชน์หรือมีค่าตอบแทนหรือไม่ เช่น การซื้อขายสินค้าทั่วไป การแจกสินค้า การแถมสินค้า การขายสินค้าที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ต้องเป็นการขายสินค้าในราชอาณาจักรเท่านั้น การขายสินค้านอกราชอาณาจักรไม่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

2. การให้บริการในราชอาณาจักร “การบริการ” หมายความว่า การกระทำใดๆ อันอาจอันอาจหาประโยชน์อันมีมูลค่าซึ่งมิใช่เป็นการขายสินค้าและให้หมายความรวมถึงการใช้บริการของตนเอง ไม่ว่าประการใดๆ เช่น การซ่อมแซม การรับจ้างทำของ การให้เช่าทรัพย์สิน ฯลฯ

3. การนำเข้า หมายถึง ผู้ประกอบการหรือบุคคลอื่นซึ่งนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรไม่ว่าเพื่อการใด ๆ และให้หมายความรวมถึงการนำสินค้าที่ต้องเสียภาษีอากรขาเข้า หรือที่ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรออกจากเขตปลอดอากร โดยมีใช้เพื่อการส่งออกด้วย

เขตปลอดอากร หมายความว่า เขตปลอดอากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร เขตอุตสาหกรรมส่งออกตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และเขตที่กฎหมายกำหนดให้ยกเว้นอากรขาเข้า

5. โครงสร้างทั่วไปของระบบภาษีมูลค่าเพิ่มในประเทศไทย

โครงสร้างทั่วไปของระบบภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย ได้กำหนดไว้ในบทบัญญัติ แห่งประมวลรัษฎากร หมวด 4 สรุปได้ดังนี้ (กรมสรรพากร 2549)

1. ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ ผู้ประกอบการ ผู้นำเข้า และผู้ที่กฎหมาย กำหนดให้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

1.1 ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลซึ่งขายสินค้าหรือให้บริการในทางธุรกิจหรือ วิชาชีพ ไม่ว่าการกระทำดังกล่าวจะได้รับประโยชน์หรือได้รับค่าตอบแทนหรือไม่ และไม่ว่าจะ ได้ จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มแล้วหรือไม่ องค์ประกอบของการเป็นผู้ประกอบการได้แก่

1. บุคคล ได้แก่ บุคคลธรรมดา คณะบุคคลที่มีนิติบุคคล หรือนิติบุคคล

2. ขายสินค้าหรือให้บริการในทางธุรกิจหรือวิชาชีพ

1.2 ผู้นำเข้า หมายถึง ผู้ประกอบการหรือบุคคลอื่นซึ่งนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะเพื่อการใด ๆ และให้หมายความรวมถึงการนำสินค้าที่ต้องเสียอากรขาเข้า หรือที่ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรออกจากเขตอุตสาหกรรมส่งออก โดยมีใช้เพื่อการส่งออก

1.3 ผู้ที่กฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่เสียภาษีในกรณีพิเศษ

1. ผู้ประกอบการอยู่นอกราชอาณาจักร และได้ขายสินค้าหรือให้บริการในราชอาณาจักรเป็นปกติธุระโดยมีตัวแทนอยู่ในราชอาณาจักร ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ได้แก่ ตัวแทน
2. การขายสินค้าหรือให้บริการที่ได้เสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 0 ตามมาตรา 80/1 (5) ถ้าภายหลังได้มีการ โอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าหรือโอนสิทธิในบริการนั้น ไปให้กับบุคคลที่มีชื่อการค้าสหประชาชาติ ทบวงการชำนาญพิเศษของสหประชาชาติ สถานเอกอัครราชทูต สถานทูต สถานกงสุลใหญ่ สถานกงสุล ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ได้แก่ ผู้รับโอนสินค้า หรือผู้รับ โอนสิทธิในบริการดังกล่าว
3. กรณีสินค้านำเข้าที่ได้รับยกเว้นอากรตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร ซึ่งได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 81 (2) (ค) ถ้าภายหลังสินค้านั้นต้องเสียอากรตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ได้แก่ ผู้ที่มีความรับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร ผู้รับโอนสินค้าถ้ามีการรับโอนสินค้า
4. ในกรณีที่มีการควบเข้ากัน ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ได้แก่ ผู้ที่ควบเข้ากัน และผู้ประกอบการใหม่
5. กรณีโอนกิจการ ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ได้แก่ ผู้โอน และผู้รับโอน

2. อัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ อัตราปกติ และ อัตราภาษีร้อยละ 0

2.1 อัตราปกติ ตามประมวลรัษฎากรกำหนดไว้ที่ร้อยละ 10 แต่มีการตราพระราชกฤษฎีกาลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม ดังนี้

เริ่มใช้ 1 มกราคม 2535 - 15 สิงหาคม 2540 อัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม ร้อยละ 7

เริ่มใช้ 16 สิงหาคม 2540 - 31 มีนาคม 2542 อัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม ร้อยละ 10

เริ่มใช้ 1 เมษายน 2542 - ปัจจุบัน อัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม ร้อยละ 7

2.2 อัตราภาษีร้อยละ 0 มีผลเท่ากับไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มจากการขายสินค้าและบริการ และยังได้รับคืนภาษีซื้อ ใช้สำหรับกิจการดังต่อไปนี้

1. การส่งออกสินค้าสำหรับผู้ประกอบการจดทะเบียน
2. การให้บริการในราชอาณาจักรและได้มีการให้บริการนั้นในต่างประเทศ
3. การให้บริการขนส่งระหว่างประเทศโดยอากาศยานหรือเรือเดินทะเล
4. การขายสินค้าหรือการให้บริการแก่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ตามโครงการเงินกู้หรือเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ
5. การขายสินค้าหรือการให้บริการกับองค์การสหประชาชาติ ทบวงชำนาญพิเศษของสหประชาชาติ สถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่ สถานกงสุลพิเศษของสหประชาชาติ
6. การขายสินค้าหรือการให้บริการของคลังสินค้าทัณฑ์บนและของผู้ประกอบการที่อยู่ในเขตอุตสาหกรรมส่งออก

3. ฐานภาษีของกิจการขนาดเล็ก ฐานภาษีสำหรับการขายสินค้า หรือการให้บริการ ได้แก่มูลค่าทั้งหมดที่ผู้ประกอบการได้รับหรือพึงได้รับจากการขายสินค้าหรือการให้บริการ ตั้งแต่เริ่มนำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2535 ได้กำหนดฐานภาษีมูลค่าเพิ่มดังนี้

3.1 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2535 ได้กำหนดฐานภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม สำหรับผู้ประกอบการที่มีรายได้จากการขายสินค้าและบริการ ไม่เกิน 600,000 บาทต่อปี และผู้ประกอบการที่มีฐานภาษีมูลค่าเพิ่มเกินกว่า 600,000 บาทต่อปี แต่ไม่เกิน 1,200,000 บาท ต่อปี ให้เสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 1.5

3.2 วันที่ 1 เมษายน 2542 ได้มีการเปลี่ยนแปลงฐานภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้รับการยกเว้นได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม สำหรับผู้ประกอบการที่มีรายได้จากการขายสินค้าและบริการ ไม่เกิน 1,200,000 บาทต่อปี

3.3 วันที่ 1 เมษายน 2548 ได้มีการเปลี่ยนแปลงฐานภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มอีกครั้ง โดยยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับผู้ประกอบการที่มีรายได้จากการขายสินค้าและบริการ ไม่เกิน 1,800,000 บาทต่อปี

4. การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม การประกอบกิจการดังต่อไปนี้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม (มาตรา 81)

1. การขายพืชผลทางการเกษตรภายในราชอาณาจักร เช่น ข้าว ข้าวโพด ปอ มันสำปะหลัง ผักและผลไม้ เป็นต้น
2. การขายสัตว์ทั้งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตภายในราชอาณาจักร เช่น โค กระบือ ไก่ หรือเนื้อสัตว์ กุ้ง ปลา เป็นต้น
3. การขายน้าย
4. การขายปลาป่น อาหารสัตว์
5. การขายยาหรือเคมีภัณฑ์ที่ใช้สำหรับพืชหรือสัตว์ เพื่อบำรุงรักษาป้องกัน ทำลายหรือกำจัดศัตรูหรือโรคของพืชและสัตว์
6. การขายหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือตำราเรียน

** ผู้ประกอบการที่ประกอบกิจการตาม 1. ถึง 6. ดังกล่าว จะเลือกเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มก็ได้

7. การนำเข้าสินค้าตาม 1. ถึง 6.
8. การให้บริการการศึกษาของสถานศึกษาของทางราชการ สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน หรือโรงเรียนเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน
9. การให้บริการขนส่งในราชอาณาจักรไม่ว่าจะเป็นทางบก ทางน้ำหรือทางอากาศอย่างไรก็ดี หากเป็นการให้บริการขนส่งโดยอากาศยาน และการให้บริการขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงทางท่อ ผู้ประกอบการมีสิทธิเลือกเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มได้
10. การให้บริการขนส่งระหว่างประเทศทางบกและทางเรือซึ่งมิใช่เรือเดินทะเล
11. การให้บริการรักษาพยาบาลของสถานพยาบาลทางราชการและเอกชน
12. การให้บริการห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์
13. การให้บริการจัดแข่งขันกีฬาสมัครเล่น
14. การให้บริการประกอบโรคศิลปะ การสอบบัญชี การว่าความ
15. การให้บริการของนักแสดงสาธารณะ
16. การให้บริการที่เป็นงานทางศิลปะและวัฒนธรรม ในสาขาและลักษณะการประกอบกิจการที่อธิบดีกำหนดโดยอนุบัญญัติรัฐมนตรี
17. การให้บริการวิจัย หรือการให้บริการทางวิชาการ ซึ่งต้องมีลักษณะการประกอบกิจการตามที่กรมสรรพากรกำหนด คือ ต้องเป็นการวิจัยหรือบริการทางวิชาการสาขา

วิทยาศาสตร์และสาขาสังคมศาสตร์ แต่ต้องมีใหม่เป็นการกระทำในทางธุรกิจ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการต้องเป็นบุคคลธรรมดาหรือเป็นคณะบุคคลที่มีใช้นิติบุคคล หรือมูลนิธิ

18. การให้บริการตามสัญญาจ้างแรงงาน
19. การให้บริการเช่าอสังหาริมทรัพย์
20. การให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ไม่รวมถึงบริการที่เป็นการพาณิชย์ของราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นการหารายได้ หรือผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นกิจการสาธารณูปโภคหรือไม่ก็ตาม
21. การขายสินค้าหรือการให้บริการของกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งส่งรายรับทั้งสิ้นให้แก่รัฐ โดยไม่หักรายจ่าย
22. การขายสินค้าหรือการให้บริการเพื่อประโยชน์แก่การศาสนา หรือการสาธารณกุศลภายในประเทศ ซึ่งไม่นำผลกำไรไปจ่ายในทางอื่น
23. การบริจาคมสินค้าให้แก่สถานพยาบาล และสถานศึกษาของทางราชการ หรือให้แก่องค์การหรือสถานสาธารณกุศล หรือสถานพยาบาลและสถานศึกษาอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด
24. การขายบุหรี่ยกเลิกที่ผลิตโดยโรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง ซึ่งผู้ขายเป็นบุคคลอื่นที่มีใช้โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง
25. การขายสลากกินแบ่งของรัฐบาล สลากออมสินของรัฐบาล และ สลากบำรุงสภาพอากาศไทย
26. การขายแสดมปีไปรษณีย์ แสดมปีอากร หรือแสดมปีอื่นของรัฐบาล องค์การของรัฐบาล หรือองค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เฉพาะที่ยังไม่ได้ใช้ในราคาที่ไม่เกินมูลค่าที่ตราไว้ การให้บริการสี่ขาว
27. การให้บริการสี่ขาว

5. การคำนวณภาษี วิธีการคำนวณแยกเป็น 2 กรณี คือ

5.1 ผู้ประกอบทั่วไป การคำนวณภาษีที่ต้องชำระแต่ละเดือน ดังนี้

$$\text{ภาษีที่ต้องชำระ} = \text{ภาษีขาย} - \text{ภาษีซื้อ}$$

ภาษีขาย (Output Tax) หมายความว่า ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ผู้ประกอบการจดทะเบียนได้เรียกเก็บหรือพึงเรียกเก็บจากผู้ซื้อสินค้า หรือผู้รับบริการเมื่อขายสินค้า หรือรับชำระค่าบริการ

ภาษีซื้อ (Input Tax) หมายความว่า ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ผู้ประกอบการได้จ่ายให้กับผู้ขายสินค้า หรือผู้ให้บริการที่เป็นผู้ประกอบการจดทะเบียน เมื่อซื้อสินค้าหรือ ชำระค่าบริการเพื่อใช้ในการประกอบกิจการของตนภาษีซื้อที่ห้ามนำมาหักภาษีขายในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม

1. กรณีไม่มีใบกำกับภาษีหรือไม่อาจแสดงใบกำกับภาษีได้ว่าการชำระภาษีซื้อ เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็น และสมควรตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด
2. กรณีใบกำกับภาษีมีย่อความไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์
3. ภาษีซื้อที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการประกอบกิจการของผู้ประกอบการตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด ได้แก่ ภาษีซื้อที่ไม่เข้าลักษณะเป็นรายจ่ายเพื่อหากำไรหรือกิจการ โดยเฉพาะ
4. ภาษีซื้อที่เกิดจากรายจ่ายเพื่อการรับรอง หรือเพื่อการอันมีลักษณะทำนองเดียวกันตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด
5. ภาษีซื้อตามใบกำกับภาษีซึ่งออกโดยผู้ไม่มีสิทธิออกใบกำกับภาษี
6. ภาษีซื้อตามที่อธิบดีกำหนดโดยอนุวัติรัฐมนตรีตามมาตรา 82/5 (6) ประกาศอธิบดี (ฉบับที่ 42) และ (ฉบับที่ 50) กำหนดไว้

5.2 ผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 0 การคำนวณภาษีจะใช้วิธีคำนวณวิธีเดียวกันกับผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 7 แต่มีความแตกต่างกันในด้านภาษีขาย เนื่องจากผู้ประกอบการส่งออกเสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 0 ภาษีขายจึงมีค่าเป็น 0 ในขณะที่ผู้ประกอบการมีภาษีซื้อเกิดขึ้น ดังนั้นผลการคำนวณจึงออกมาเป็นลบ อันเกิดจากภาษีซื้อมากกว่าภาษีขาย ทำให้มีการคืนภาษีให้แก่ผู้ประกอบการเท่ากับจำนวนภาษีซื้อที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละเดือน

6. ความรับผิดในกรณีเสียหายมูลค่าเพิ่ม

โดยเหตุที่ภาษีมูลค่าเพิ่มจัดเก็บจากการขายสินค้าหรือการให้บริการ ตลอดจนการนำเข้าสินค้า ฉะนั้น การจะถือว่าผู้ประกอบการหรือนำเข้าได้ขายสินค้าหรือได้ให้บริการเมื่อใด หรือมีการนำเข้าเมื่อใด มาตรา 78 ได้กำหนดความรับผิดในการเสียหายมูลค่าเพิ่มไว้ดังนี้

1. การขายสินค้า ความรับผิดในการเสียหายของผู้ขายจะเกิดขึ้นเมื่อมีการ ส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อ เว้นแต่ กรณีผู้ขายได้โอนกรรมสิทธิ์ในสินค้า หรือได้รับชำระราคาสินค้า หรือได้ออกใบกำกับภาษีก่อนมีการส่งมอบสินค้า

2. การขายสินค้าตามสัญญาให้เช่าซื้อ หรือสัญญาซื้อขายผ่อนชำระที่กรรมสิทธิ์ในสินค้ายังไม่โอนไปยังผู้ซื้อเมื่อได้ส่งมอบ ความรับผิดในการเสียหายของผู้ขายจะเกิดขึ้นเมื่อ ถึงกำหนดชำระราคาตามงวดที่ถึงกำหนดชำระราคาในแต่ละงวด เว้นแต่ได้รับชำระราคา หรือได้ออกใบกำกับภาษีก่อนที่จะถึงกำหนดชำระในแต่ละงวด

3. การขายสินค้าโดยมีการตั้งตัวแทนเพื่อขายและได้ส่งมอบสินค้าให้ตัวแทนแล้ว ความรับผิดในการเสียหายของผู้ขายจะเกิดขึ้นเมื่อตัวแทนได้ส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อ เว้นแต่ตัวแทนได้โอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าให้แก่ผู้ซื้อก่อน หรือได้รับชำระราคาสินค้า หรือ ได้ออกใบกำกับภาษี หรือได้มีการนำสินค้าไปใช้

4. การขายสินค้าโดยการส่งออก ความรับผิดในการชำระภาษีมูลค่าเพิ่มจะเกิดขึ้นพร้อมกับการชำระอากรขาออก หรือวันที่ได้มีการวางค้ำประกันอากรขาออก และหากเป็นกรณีไม่ต้องเสียหรือได้รับยกเว้นอากรขาออก ความรับผิดในการเสียหายมูลค่าเพิ่มจะเกิดขึ้นในวันที่มีการออกใบขนสินค้าขาออกตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

5. การให้บริการ ความรับผิดในการเสียหายมูลค่าเพิ่มของผู้ให้บริการเกิดขึ้นเมื่อได้รับชำระราคาค่าบริการ เว้นแต่ผู้ให้บริการได้ออกใบกำกับภาษีให้แก่ลูกค้า หรือได้ให้บริการเอง

6. การให้บริการตามสัญญาเช่าที่กำหนดค่าตอบแทนตามส่วนของบริการที่ทำ ความรับผิดในการเสียหายมูลค่าเพิ่มจะเกิดขึ้นเมื่อ ได้รับชำระค่าบริการตามส่วนของบริการที่สิ้นสุดลง เว้นแต่ผู้ให้บริการได้ออกใบกำกับภาษีให้แก่ลูกค้า หรือได้ให้บริการเอง

7. การนำเข้าสินค้า ความรับผิดในการเสียหายมูลค่าเพิ่มของผู้นำเข้าจะเกิดขึ้นพร้อมกับการชำระอากรขาเข้า หรือเมื่อมีการวางค้ำประกันอากรขาเข้า และหากเป็นกรณีไม่ต้องเสียอากรหรือได้รับยกเว้นอากรขาเข้า ความรับผิดในการเสียหายมูลค่าเพิ่มจะเกิดขึ้นในวันที่มีการออกใบขนสินค้าตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

7. ความรับผิดในการเสียหายมูลค่าเพิ่มในกรณีพิเศษ

ความรับผิดในการเสียหายมูลค่าเพิ่มเป็นไปตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 189 พ.ศ.2534 ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วย ความรับผิดในการเสียหายมูลค่าเพิ่มบางกรณี

1. การขายสินค้าไม่มีรูปร่าง เช่น สิทธิในสิทธิบัตร ภูควิลล์ การขายกระแสไฟฟ้า การขายสินค้าที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน หรือการขายสินค้าบางชนิดที่ตามลักษณะทำนองเดียวกัน หรือขายสินค้าไม่อาจกำหนดได้แน่นอนว่ามีการส่งมอบเมื่อใด

2. การขายสินค้าหรือการให้บริการด้วยเครื่องอัตโนมัติโดยวิธีการชำระด้วยการหยอดเงิน ใช้เหรียญหรือบัตร หรือในลักษณะทำนองเดียวกัน

3. การขายสินค้าหรือการให้บริการ โดยการชำระราคาด้วยการใช้บัตรเครดิต หรือลักษณะทำนองเดียวกัน

4. การขายสินค้าตามสัญญาจะขายสินค้า ตามมาตรา 77/1 (8) (ก) ได้แก่ สัญญาให้เช่าซื้อสินค้า สัญญาซื้อขายผ่อนชำระที่กรรมสิทธิ์ในสินค้ายังไม่โอนไปยังผู้ซื้อเมื่อได้ส่งมอบสินค้าให้กับผู้ซื้อแล้ว หรือสัญญาจะขายสินค้าที่หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด โดยอนุมติรัฐมนตรี (ประกาศอธิบดีกรมสรรพากร ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 25 ธันวาคม 2534)

5. การขายสินค้า “ขาย” หมายถึง จำหน่าย จ่าย โอนสินค้า ไม่ว่าจะมิใช่ประโยชน์หรือค่าตอบแทนหรือไม่ และให้หมายความรวมถึง

1) นำสินค้าไปใช้ไม่ว่าด้วยการใด ๆ เว้นแต่การนำสินค้าไปเพื่อการประกอบกิจการของตนเองโดยตรง

2) สินค้าขาดจากรายงานสินค้าและวัตถุดิบ

3) มีสินค้าคงเหลือ และหรือทรัพย์สินที่ผู้ประกอบการมิไว้ในกิจการประกอบกิจการ ณ วันเลิกประกอบกิจการ แต่ไม่รวมถึง สินค้าคงเหลือ และหรือทรัพย์สินดังกล่าวของผู้ประกอบการซึ่งได้ควบเข้ากัน หรือได้โอนกิจการทั้งหมดให้แก่กัน ทั้งนี้ ผู้ประกอบการใหม่อันได้ควบเข้ากัน หรือผู้รับโอนกิจการ ต้องอยู่ในบังคับที่ต้องเสียหายมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 82/3

4) กรณีอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวงฉบับที่ 188 ได้แก่

ก) กรณีผู้ประกอบการจดทะเบียนใช้สิทธิขอให้อธิบดีสั่งถอนทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม และได้รับแจ้งคำสั่งถอนทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม หากมีสินค้าคงเหลือ และหรือทรัพย์สินที่ผู้ประกอบการมิไว้ในกิจการประกอบกิจการ ณ วันที่ได้รับแจ้ง คำสั่งถอนทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

ข) ในกรณีผู้ประกอบการจดทะเบียนกระทำผิดบทบัญญัติในหมวด 4 ว่าด้วยภาษีมูลค่าเพิ่ม และอธิบดีมีคำสั่งเพิกถอนทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ได้รับแจ้งการเพิกถอนทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม มีสินค้าคงเหลือ และหรือทรัพย์สินที่ผู้ประกอบการมีไว้ในประกอบการ กิจการ ณ วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งเพิกถอนทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

8. การจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

8.1 ผู้มีหน้าที่จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ผู้ประกอบการที่ขายสินค้าหรือบริการ ซึ่งอาจหมายถึงผู้ประกอบการที่เป็นบุคคลธรรมดา คณะบุคคล ห้างหุ้นส่วนสามัญที่ไม่ใช่นิติบุคคลหรือ นิติบุคคล ใดๆก็ตาม

1. มีรายรับจากการขายสินค้าหรือบริการเกินกว่า 1,800,000 บาท ต่อปี
ขึ้นไป
2. เป็นผู้ประกอบการที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มบางกรณี แต่มีความประสงค์ที่จะขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม
3. เป็นผู้ประกอบการที่อยู่นอกราชอาณาจักร และได้ขายสินค้าและบริการในราชอาณาจักรเป็นปกติธุระ

8.2 ผู้ที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

1. เป็นผู้ประกอบการที่มีรายรับจากการขายสินค้าและบริการไม่เกิน 1,800,000 บาทต่อปี
2. เป็นผู้ประกอบการที่ขายสินค้าและบริการที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มตามกฎหมาย
3. เป็นผู้ประกอบการที่ให้บริการจากต่างประเทศ และได้มีการใช้บริการนั้นในราชอาณาจักร
4. เป็นผู้ประกอบการอื่นตามที่อธิบดีจะประกาศกำหนด
5. เป็นผู้ประกอบการที่อยู่นอกราชอาณาจักร และเข้ามาประกอบกิจการขายสินค้าและบริการในราชอาณาจักรเป็นครั้งคราว แต่หากประสงค์จะจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นการชั่วคราวก็สามารถทำได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด

ภาคผนวก ข
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- Adjusted R-squared
- F-Statistic
- T-Statistics
- Durbin Watson

Adjusted R-squared

- ใช้อธิบายตัวแปรอิสระว่าสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ดีเพียงใด
- สมการถดถอยที่ดีควรจะได้ค่า R² สูง โดยที่ค่า R² ควรจะมีค่าอยู่ระหว่าง 0-1
- ถ้า R² มีค่าใกล้ 1 แสดงว่า สมการถดถอยนั้นอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ดี
- ค่า R² มีความสัมพันธ์กับค่า F และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

F-statistic

- ค่า F เป็นค่าที่ใช้ตรวจสอบความสัมพันธ์หรือความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันของตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระทุกตัวในสมการ ในกรณีที่สมการมีตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัวขึ้นไป ส่วนจะเป็นตัวใดให้ดูที่ค่า t-statistic ถ้าตัวแปรในสมการทุกตัวมีนัยสำคัญ ก็แสดงว่าสมการดังกล่าวเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรในตัวอย่าง
- ค่า F-Prop. เข้าใกล้ 0 หมายถึงการมีนัยสำคัญโดยการประมาณจะให้ผลใกล้เคียงกับประชากร
- $F_0 > F_{k,n-k-1}$ ตกอยู่ในบริเวณวิกฤต ยอมรับ H₁ นั่นคือยอมรับว่าค่าสัมประสิทธิ์อย่างน้อย 1 ตัวมีความแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

** k=จำนวนตัวแปรอิสระ

n=จำนวนสิ่งตัวอย่าง

t-Statistics

- ค่า t เป็นค่าแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กัน ของตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระแต่ละตัวในสมการถดถอยนั้น ๆ ว่าตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้หรือไม่
- วิธีการคือกำหนดบริเวณวิกฤต อยู่ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และองศาความเป็นอิสระ $n-k-1$
- t จำนวนไม่คิดเครื่องหมาย $>$ t ตาราง ตกอยู่ในบริเวณวิกฤต ยอมรับ H_1 นั่นคือการเปลี่ยนแปลงตัวแปรอิสระมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Durbin Watson

- เป็นค่าที่ใช้ตรวจสอบว่าสมการที่สร้างขึ้นเกิด autocorrelation หรือไม่ (เกิดความสัมพันธ์กันในแต่ละกลุ่มของตัวแปรอิสระ)
- ค่า DW เข้าใกล้ 2 จะไม่มีปัญหา autocorrelation
- ค่า DW เข้าใกล้ 0 จะมีปัญหา autocorrelation ที่เป็นบวก
- ค่า DW เข้าใกล้ 4 จะมีปัญหา autocorrelation ที่เป็นลบ

ผลการวิเคราะห์จากโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

Dependent Variable: LOGVAT

Method: Least Squares

Date: 04/11/10 Time: 10:00

Sample: 2544Q1 2550Q4

Included observations: 28

	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-12.29800	1.424672	-8.632158	0.0000
LOGCONS	1.717558	0.104616	16.41777	0.0000
D1	-0.002484	0.034360	-0.072285	0.9430
R-squared	0.974574	Mean dependent var		11.26143
Adjusted R-squared	0.972540	S.D. dependent var		0.277788
S.E. of regression	0.046033	Akaike info criterion		-3.217972
Sum squared resid	0.052975	Schwarz criterion		-3.075235
Log likelihood	48.05160	Hannan-Quinn criter.		-3.174336
F-statistic	479.1167	Durbin-Watson stat		1.719120
Prob(F-statistic)	0.000000			

Dependent Variable: LOGCONS

Method: Least Squares

Date: 04/11/10 Time: 17:02

Sample: 2544Q1 2550Q4

Included observations: 28

	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.766750	0.463959	1.652625	0.1104
LOGGDP	0.906526	0.032474	27.91520	0.0000
R-squared	0.967712	Mean dependent var		13.71733
Adjusted R-squared	0.966470	S.D. dependent var		0.160263
S.E. of regression	0.029346	Akaike info criterion		-4.150574
Sum squared resid	0.022391	Schwarz criterion		-4.055416
Log likelihood	60.10804	Hannan-Quinn criter.		-4.121483
F-statistic	779.2582	Durbin-Watson stat		1.743417
Prob(F-statistic)	0.000000			